

Szentlélek nélkül távoli az Isten,
Krisztus a múlté,
az Evangélium holt betű,
az Egyház egyszerű szervezet,
a tekintély uralkodás,
a misszió propaganda,
az istentisztelet emlékek földidézése,
és a keresztény cselekvés
rabszolgamorál.

De Őbenne: a kozmosz
fölemelkedik

És nyögve szüli az Országot,
a feltámadott Krisztus itt van,
az Evangélium életerő,
az Egyház szentháromságos
közösség,
a tekintély szabadító szolgálat,
a misszió Pünkösöd,
a liturgia emlék és elővételezés,
az emberi cselekvés megistenült.

(Lattaquié Ignatiosz metropolita)

BULÁNYI GYÖRGY

HARMAD NAPON FELTÁMADOTT A HALOTTAK KÖZÜL...

Hiszem. Mért? Már mért ne higgyem, ha egyszer én a teisták közé tartozom? S azok között is a kereszténynek nevezettek közé? Mit is tehetnék mást? Teistaként valljam, hogy Isten nem lehet emberré? Ki vagyok én?

Csak az Isten teremtménye. Mint teremtmény én szabjam meg, hogy mit tehet és mit nem tehet?

Nem vagyok én agnóosztikus, aki azt hiszi, hogy semmit sem állíthatunk. Nem vagyok én

XXII. évfolyam 5. szám 2015. május

A Koinónia régebbi számai elérhetők:
www.faragoferenc.webnode.hu

Bulányi György, Harmadik napon...	2824
Király Ignác, Apostolkodó Bokor	2827
Barcza Barna, Boldogok...	2830
Máté-Tóth András, Laikusok az Egyházban	2832
Bajnok Orsi és Kristóf, Ha nem jön a gyerek	2835
Bóta Tibor, EQ tájéki barangolás	2838
Debreczeni Zsuzsa, Öröm-önéletrajz	2843
Farkas István, Napkelte...	2845
Fiers Márta, Könyvajánló	2885
Bulányi György, K.I.O. (részlet)	2885
Inczédy Péter, Miről mi jut az eszembe 1.	2847
Garay András, 7. Stáció...	2848
Inczédy Péter, Miről mi jut az eszembe 2.	2849

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

A régebbi számok elérhetők itt is:

<http://www.epa.oszk.hu/html/vgi/boritolapuj.phtml?id=02501>

panteista, aki azt hiszi, hogy a bogár, a gyalult deszka, én is meg Te is, mindannyian Isten vagyunk. S ateista sem vagyok, aki azt hiszi, hogy minden csak van, anélkül hogy megteremtették volna. Teista vagyok, aki hisz. Ezen belül keresztény vagyok, aki meg azt hiszi, hogy Isten képes emberré lenni, és képes meghalni, és képes harmadnapon feltámadni, s felmenni a mennybe, az örökkévalóságba.

Az emberiség teista része kultúránként vallásokat fejlesztett. Alighanem sok ezret is. Ezek egy nagy csoportját adják a keresztény vallások. Az enyém, a római katolikus is, ezek közé tartozik. Mindegyiknek van tanítóhivatala, amely őrzi azt a hittartalmat, melyet a korábban élt tagok, esetemben a katolikus emberek őríztek, alakítottak.

Az elvtársak korán felfigyelnek csekély személyemre, s megállapítja '52-ben az államügyész, hogy össze-szervezkedtem Mindszentyvel, hogy visszahozzam a Habsburgokat, s ezért mint a klerikális reakció megátalkodott tagjának a kötél általi halál lenne a méltó büntetése. Az akasztás elmarad. Csak életfogytot kaptam, mert a Párt majd olyan irgalmas mint az Isten. Aztán ülök és ülök és ülök. Majd vége szakad az életfogytnak, s mint segéd munkás töröm a kokilla vasat a jászberényi úti ócskavas-telepen, miközben Giovanni Roncalli ösztrombitálja a zsinatot, melynek szüneteiben a zsinatoló püspökök megállapítják, hogy jobb a Szovjet-zóna katolikusai számára, ha vannak püspökeik, mintha nincsenek. Ezt nem a Szentlélek sugallta nekik, hanem valami másféle lélek – gondolom én. Vatikán és Kreml ennek hatására '64-ben egymás nyakába borul. Ennek következtében üzenheti meg az államügyészem kisöccse '76-ban, azaz röpke 25 esztendő után, Lékai bíboros úr őeminenciájának, hogy Bulányi nem az állam ellensége, hanem – az egyházé. Lékai tudja a dolgát: intézkedik, s megállapítja eretnek-voltomat. Ő is irgalmas, miként az államügyész: nem éget el máglyán, csak megvonja tőlem a nyilvános papi működés jogát. Megerősíti eme intézkedését Ratzinger, megbeszélve a dolgot Wojtilával, a pápával. Mindez '87-ben történik. 19-től 64-ig klerikális reakciós vagyok, 64-től 2008-ig meg az egyház ellensége, s ennek következtében nem mondhatok nyilvánosan meghirdetett misét Ady-ligeten sem, és ma sem.

De hát mindez semmi. Megpróbáltatásaim sora még nem ér véget. Elvtársaktól, egyházzam hierarchiájától megpofozottan következik életemben az én legtehetségesebb teológus barátom-testvérem-tanítványom, aki kitalálja, hogy ő többet sem karácsonykor, sem húsvétkor nem hazudik, mert Jézus akármilyen derék gyerek is volt, de csak olyan ember, mint akármelyikünk. Jóságos főpásztora ajánlja néki, hogy mondja ezt a plébánián, de nem a templomban. Az én tanítványomnak nincs két szövege, akárcsak Jézusnak vagy nekem – csak egyetlen egy. Mit tehet szegény főpásztora? Irgalmas ő is. Nem égeti el a máglyán, csak kiközösíti, s költözteti a plébániáról, ő meg költözik. Amellett még megírja a költözőkódó Jézus evangéliumát Márk tolmácsolásában, ki is adja az Elpidia kiadónál 2003-ban. Arany János jut eszembe. Egy verse Szentkatolnai Bálint Gábor nevű székelyről, aki 1844-ben született s elutasította a finn-ugor elméletet. Ezt írta:

*Szegény Bálint Gábor, Boldogtalan góbé;
Amennyi te szenvedsz, Mi ahhoz a Jóbé.*

Fel is hívom tanítványomat azon a reggelen, amikor írom e mai prédikációt, s mondom, hogy ki akarom készíteni e könyvének egy tanulmányát. Atküldené-e nekem e-mailen? De mennyire, mert ő szereti, ha foglalkoznak vele, mint a pannonhalmi kislány, ahol a bencés atya a lányokat folyton szidta-szidta, csak a fiúkkal volt megelégedve. Erre mondja az egyik 16 éves, amolyan

anyányi leány: Az nem baj, hogy az Atya szid minket, az a fontos, hogy velünk foglalkozik. Hát én most foglalkozom kedves kiközösített tanítványommal, aki ezt írja:

Hogyan keletkezhetett a húsvéti hit? Gyakorlatilag teljesen mindegy, mi történt Jézussal keresztre feszítése után (akár halálát, akár későbbi sorsát illetően), legálábbis abból a szempontból mindenképpen, hogy tanításának érvényességét és ezért követendő voltát sem érinti. Csak akkor érintené, ha maga Jézus kijelentette volna, hogy csupán a halottak közül harmadnapon történő csodás feltámadása teszi majd érvényessé tanítását (pl. csak ebben az esetben nem szabad aggodalmaskodnunk a megélhetésünk miatt, kell segítenünk a bajba jutottakon, vagy kell szeretnünk ellenségeinket is, továbbá ettől függ, mi is föltámadunk-e, van-e örök élet, bejuthatunk-e a mennyországba és hasonlók). De ő semmi ilyet nem mondott.

Ügyes a szövege: lefedi magát a Bokor tanítóhivatala előtt. Mondja, ami nekünk kell: osztozni javainkon, szeretni ellenségeinket is, meg a többit. Jézus ugyan e tanításait összekapcsolta azzal is, hogy harmadnapon halottaiból feltámad, de valóban ilyen mondata nincsen, hogy csak akkor kell osztozni, meg mindenkit szeretni – ha feltámadok. Azt sem mondta, hogy csak akkor kell mindenkit szeretni, ha öt óra után hat óra következik. Ezt sem mondta. De mondta azt is, hogy szeretni kell, és mondta azt is, hogy harmadnap feltámad. Ne válogassunk már mint tót a vadkörteből. Hogyan válogatott a tót, majd mise után elárulom annak, aki véletlenül nem tudná.

Más a bajom. Csak az, hogyha Jézus erős szervezete kibírta azt, amit ki kellett bírnia csütörtök éjjeltől péntek délután háromig, azaz nem kellett neki feltámadnia, s így el is búcsúzhattott 40 nap múlva tanítványaitól épen és egészségesen, akkor – ha nem a mennybe ment fel, akkor ez a fiatal srác (37 éves volt csak az istenadta) – hova tűnt? A mennybemenetel hegyének a másik oldalán lejött a hegyről? Mit mesélnek erről az evangélisták?

A tizenegy tanítvány elment Galileába, arra a hegyre, ahova Jézus rendelte őket. Amint meglátták, leborultak előtte, bár néhányan kételkedtek. Jézus odalépett hozzájuk, és így szólt: „Én kaptam minden hatalmat égen és földön. Menjetez tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek. S én velek vagyok mindennap, a világ végéig.” – Így Máté (28,16-20).

Az Úr Jézus, miután szólt hozzájuk, fölment a mennybe, elfoglalta helyét az Isten jobbán, ők meg elmentek, s mindenütt hirdették az evangéliumot. Az Úr velük volt munkájukban, és tanításukat csodákkal kísérte és igazolta. Így Márk (16, 19-20).

Ezután kivezette őket Betánia közelébe, és kezét kitérve megáldotta őket. Áldás közben megvált tőlük, és fölemelkedett az égbe. Leborulva imádták, aztán nagy örömmel visszatértek Jeruzsálembe. Mindig a templom-

ban voltak, és dicsőítették az Istent. Így Lukács (24, 50-53).

János nem vacakol az ilyen apróságokkal, ő ott kezdi, hogy Kezdetben volt az Ige és az Ige Istennél volt. S azzal fejezi be, hogy „Ha azt akarom, hogy maradjon, míg el nem jövök, mi gondod velem? Te kövess engem!” Erre a testvérek között híre terjedt, hogy az a tanítvány nem hal meg. De Jézus nem azt mondta neki: „Nem halsz meg”, hanem: „Ha azt akarom, hogy maradjon, míg el nem jövök, mi gondod velem.” Ez az a tanítvány, aki ezekről tanúságot tett és megírta ezeket. Tudjuk, hogy igaz a tanúsága. Jézus még sok egyebet is tett. Ha azonban valaki mind le akarná írni – azt hiszem –, annyi könyvet kellene írnia, hogy nem tudná az egész világ sem befogadni. Így János (21, 22-25).

De Lukács vacakol tovább a témánkkal az ApCselben: De megkapjátok a Szentlélek rátok leszálló erejét, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, s egész Júdeában és Szamariában, sőt egészen a föld végső határáig.” Azután, hogy ezeket mondta, a szemük láttára fölemelkedett, és felhő takarta el szemük elől. Amint merőn nézték, hogyan emelkedik az égbe, egyszerre két férfi termett mellettük fehér ruhába öltözve. Ezt mondták nekik: „Galileai férfiak! Mit álltok itt égre emelt tekintettel? Ez a Jézus, aki tőletek az égbe vétetett, úgy jön el ismét, amint szemetek láttára a mennybe ment.” Erre az Olajfákról elnevezett hegyről, amely Jeruzsálemtől egy szombatnapos járásra van, visszatértek Jeruzsálembe. Amint megérkeztek, fölmentek az emeleti terembe, ahol együtt szoktak lenni: Péter és János, Jakab és András, Fülöp és Tamás, Bertalan és Máté, Alfeus fia: Jakab, a buzgó Simon és Jakab testvére, Júdás. Mindannyian egy szívvel, egy lélekkel állhatatosan imádkoztak az asszonyokkal, Máriával, Jézus anyjával és testvéreivel együtt (ApCsel 1, 8-14).

A tanítványokat elkápráztatta az esemény. Az Újszövetség többi könyveit nem érdeklik már ezek az események. Páltól megtanulják, hogy megváltott már minket, s nem foglalkoznak a megváltás előtt meg után történetekkel, mert nyitva már a mennyország, hiszen Jézus meghalt a kereszten. Jézussal sem foglalkoznak többé, és más valakivel sem, aki pedig nagyon jelentős volt Jézus életében. Ez a nagyon jelentős személy egy nő volt. Annyi szépet mondott róla, amennyit férfiről aligha. Nem. Soha! Ő csókolgatta összevissza a lábait..., mert nagyon szeretett. Kit? Előbb a kuncaftjait, aztán meg Jézust? Miközben a nővére Márta szorgoskodik a vacsorával, mellyel megkínálják majd Jézust, ő választja jobbik részt. Azt, ami egyedül szükséges. Mit csinál? Ül Jézus lábainál, s hallgatja Őt. A tanítását, amelyet nem vesznek el Tőle soha. Ő önti a drága olajt Jézus testére, amely eseményt az egész világon el fognak majd mesélni, valahol csak hallgatják és olvassák az evangéliumot. S húsvétvasárnap hajnalban csak ő nem álmos, János és Péter a futóverseny után megállapítják, hogy tényleg üres a sír, s hazamennek aludni. Ő nem álmos, ő megvárja Jézust. Egy szerelmes asszony mindenre képes.

Virrasztani is tud, ha találkoznia kell azzal, akit nagyon szeret. (Ajánlom a fenti sorokat az összes nőtestvéremnek, aki tudni akarja, hogy a férfiak milyen feleségről álmodoznak. Hiába álmodoznak? Ilyen nő nincs több, csak Mária Magdolna volt ilyen? Vagy ezt csak Jézus tudja kiérdemelni? Lehet, De a férfiak azért mind, és kivétel nélkül, ilyen asszonyra vágnak és várnak. Ilyen Máriára, akárhogy is hívják őt..., mert Jézus képére és hasonlatosságára lettünk megteremtve. S kevesebb nekünk nem elég.)

Ez a Péter jelentőségével vetekedő Mária Magdolna nincs már ott az emeleti felső teremben – várni a Szentlélek. Őt nem kápráztatják el a mennybementel fényei, várja a hegy másik oldalán Jézust, s mennek Jézussal messze idegenbe, hogy gyereket csináljanak, hogy 23. unokájuk a Meroving trónra ülhessen? Ahogyan a Davinci-kódból ezt hitelesen (?) tudomásul vehetjük korunkban – már ha elolvassuk. Lehet nem elolvasni? Mert akármilyen pocsék is a regény, ami, s aki ihlette, az nem pocsék. A szerelem s a világ legkülönb referenciájával rendelkező nő.

Hát ez a fel nem támadott, mennybe fel nem ment, csak kápráztató színjátékot rendező Jézus **nekem nem kell**. Ennél még én is, kócos kabar jobbagyok ivadéka is különb vagyok. Én nem 15 órát szenvedtem Jézusért, hanem egy évtizedet, meg még, amit egyházamtól kaptam ráadásul. Ezért aztán szüleim '57-ben elém álltak, s megkértek, hogy disszidáljak, mert nem bírják már a herce-hurcát körülöttem. És én szívtelenül azt mondtam nekik, hogy nem disszidálok. S ennek következtében tudtam testvéreimmel együtt – Bokrot csinálni.

A mindenségit neki... Egy Jézus ne vonuljon már el a magánéletbe azért, mert 15 órát kellett szenvednie. Ostorozástól három óráig mennyi telhetett el? Ennyi sem. Ilyen olcsón nem lehet megúszni. Csontos Barnabás is lehúzott három esztendőt, meg még néhányan – s bizony nem kevesen – csináltak közülünk valamit az Isten országáért. Hogy Jézus ilyen olcsón megúszta, rendben. De csak akkor, ha az irgalmas Isten megelégette gyalázatos szenvedéseit, feltámasztotta s utána felment a mennybe. Szókratész is kiitta a méregpoharat. Végigcsinálta, amit a daimonionja mondott neki. Nekem nem kell az a Jézus, aki egy kis Golgota után felépül, utána csinál egy kis szemfényvesztést, majd elvonul a Mancikájával. Megérteni megértem. Azért Ő is derék fickó volt. Én is elbőgtem magam börtön után, amikor két fiatal babakocsit tolt előttem a Vérmezőn. De a lelécelő Jézus helyett más eszményt választok. Olyat, mint Szókratész, aki megharcolta a harcot, s végigharcolta azt. Olyat, aki nem lécelt le. Olyan Jézust, amilyenről Babits énekelt:

Tudtad jól, hogy aki lába legelőbb érinti meg Trója földjét, Trója földjén, trójai harcban veszni fog: mégis amint trójai partra ért el görbe csónaktok, legelsőnek ugrottál ki trójai partra, hős görög.

*Bután bámult vad hajós és döbbsent az elszánt sereg
kőszoborrá válva, míg te trójai parton, mint egy isten
néztél vakmerőn a vészes trójai földre. – Mint egy isten
vágynék én is vészes partra első lépve halni meg.*

*Nincsen engem, aki aztán várna három szép órára
akiért az alvilágból újra halni visszajárnék
(kit e földön megszerettek, mindörökre visszajár;)*

*Nem lesz nékem Láodamejám, nem vár engem senki már
Mégis ha elért az újdun partokon első szent halála,
újra küzdeni, bár mint árnyék, trójai földre visszazáll-
nék.*

Ezért maradok meg továbbra is katolikus hitvallásom-
ban: *harmadnapon feltámadott halottaiból, felment a
mennybe, s ott ül az Atya jobbján. Onnét létszen eljövén-
dő... s a többit is hiszem.*

KIRÁLY IGNÁ CZ

APOSTOLKODÓ BOKOR

0./ Bevezetés: A KVT őszi találkozásának zsinatolását folytatjuk. Erre indít az, hogy megbeszélésünk sajátos irányját jól jellemezte Benyhe Berci hozzászólása: „...mégis frusztrál minket, hogy nem szaporodunk... de a klubélet nekünk nem perspektíva”. Belső kapcsolataink rendezése és organikus /élő/, szinergikus /együttműködő, értékteremtő/ fejlesztése annak reményét hordozza, hogy jó nekünk így élnünk, jó nekünk kisközösségben élnünk, és legalább köreinkben megvalósítani akarnunk a földi Isten Országát. Őszi zsinati anyagunk 4. és 6. pontjának kibontásával folytathatjuk dialógusainkat jobba levésünk érdekében: Hogyan gondolkodunk növekedésünket és szaporodásunkat illetően?

Van egy régi tapasztalatom, mely sokunknak lehet. Ez azt mutatta, hogy minden jézusi tájékozódású gondom megoldásában döntő szerepet játszott az apostolkodásom. Nem ment az imádkozás? Ha volt kikért, lett miért. Nem ment a módszeres szellemi élet? Ha volt kikért, lett miért. Nem ment az idő jó beosztása? Ha nem akartam leégni barátaim előtt, akkor a kimondott igeneimnek megfelelően a naptári fegyelmem csökkentette a „majd meglátom”, „még nem tudom”, „lehetőség”, „ha nem jön közbe valami” toporgásaimat. Amikor ilyen nyilatkozatokat hallok, akkor piszkálódó kérdésem megerősödik: No, mi van, mégiscsak maradvány érdekeltégű tagja vagy a Bokornak, kisközösségnek, akinek ha marad ideje, energiája, pénze... akkor esetleg lehet rá számítani?

Szerény istenkereső írástudók apostolkodó kisközösségei vagyunk. No, ez nem egy újabb, sokadik önmeghatározási kísérlet, csak egyfajta megközelítés. A szerénység előnyünkre válik, ha nem keverjük össze küldetésünk határozottságával. Istenkeresésünk megóvhat a dogmatizálás örök emberi kísértésétől. Írástudókként komolyíthatjuk felelősségünket ezen a Földön. Apostolkodásra igent mondásunk pedig újragondolandó területünk, mert „Jézus tanításának két pillére van, az egyik hogy Isten atyaian szeret, és a másik a testvériség”/Garay/. E mellett él bennünk a hegyre épült város, a só, a kovász magukra is vonatkoztatott üzenete, miszerint el kell terjesztenünk Isten Országát legalább az élet ránk eső kis zugaiban /Szentgyörgyi/. Ennek egyik sajátos módja az apostolkodás.

1./ Visszatekintés gyökereinkre

„ Isten meghívta az embert, hogy munkatársa legyen az Isten Országá megteremtésében...ez a küldetés, melyet Jézus minden tanács nélkül PARANCSKÉNT bízott ránk.” /Bulányi: A Bokor lelkisége, 45.o./ A Jézus tanítványa az az ember, aki „legfőbb célkitűzését abban látja, hogy Jézus tanítványává tegye az összes nemzeteket... az a tanítvány, aki megkeresi magának azt a közösséget, amely felneveli őt erre a feladatra”/Bulányi : Örököljük a földet?, 68. o./ Sokakat, közöttük engem is elért ez a megszólítás. Erre szövetkeztünk, ebből az elkötelezettségből születtek kisközösségek, amelyek Bokorra terebélyesedtek. Olyan világban, amelyben „már az is eredmény, ha valaki tesz valamit. Meg az is, ha valakik azt észreveszik. És általában magánügy, hogy kit mi mozgat”/Schanda Bea, 2006, Lélekváró/. Az ilyen közeg próbára teszi az ember elkötelezettségét. Próbára teszi, de meg nem ingathatja. „Az Isten által nekünk kijelölt út és feladat egyszerre szolgálja saját kiteljesedésünket és a velünk, körülöttünk élők javát. Önmagunk és az emberiség megmentődését. Persze csak akkor, ha felismerjük és vállaljuk a nekünk szánt utat-feladatot”/Turiák Ildi 2003 Lélekváró/. Igen, vállaltuk. „A nagykorú kereszténység ismérve a kisközösség egybeszeretése”- amint ezt Halász Bandi bácsi írta /1996, Reflexiók/. Meghirdette ezt Jézus... Bulányi, de kik hallották meg ? Barcza Barna szerint „Kevesen hallották meg, hogy mit üzen nekik az Isten... másoktól hallották a mindenkinek szólót, de sosem hallották meg az éppen nekik szólót” /1996, reflexiók/. Köreinkben is folyt a dialógus arról, hogy mi a küldetésünk. Tanár képezésű alapító atyánk tanárkodó szellemi műhelyekként képzelte a kisközösségeket, Jézus által is megalapozottan: tanítványokból tanítókká levés jelentette az apostolkodás folyamatát. Akik nem voltak képesek kisközösséget csinálni, vagy csináltak, de az nem bizonyult életképesnek, azok is teljesíteni akarták apostoli küldetésüket a maguk módján. „Évtizedek kínlódása kell ahhoz, hogy valami kis eredmény megszülessen, egy-egy közösség összejő-

jön, megmaradjon... ez az út az evangélium továbbadása... fárasztó és eredményekben nem bővelkedő út” – írja Vincze Gabi 2010-ben /Karaj II., 17.o. /.

Tekintsünk vissza a magunk eredeti szeretetére. Még mindig tartjuk akkori elhatározásunkat az apostolkodást illetően, vagy újra fogalmazzuk... talán ahányan, annyi-féleképpen? A radikális küldetéstudat milyen tartalmakat hordoz ma bennünk?

2./ Szembesülés mai magunkkal

Csúnya gondolatomat is megosztom veletek: haladunk a kisközösségi népegyház felé. A kisközösséget, mint Jézustól kapott formai örökséget elvben és gyakorlatban is jónak, hasznosnak, üdvösnek éljük meg. Azonban egyre felismerhetőbbek a „népegyház” tünetei. Melyek ezek? Az egyházközösségekben van pap, aki vezet, irányít, meghatároz, szolgáltatást végez, méltat és elmarasztal... tereli a nyáját. Kisközösségeinkben van vezető, aki viszi a megbeszélendők többségét, felkínálja a házi feladat anyagát, igyekszik az egybeszeretés és egybeszervezés szolgálatát ellátni, és a találkozó közötti kapcsolatokat is éltetni. A tagok mindezt a legalkalmasabb elvének megideologizálásával szívesen fogadják, elviselik, igénylik. Passzivitásuk egyenes arányban növekszik a vezető kiszolgáló aktivitásával. Hol itt a tanítványból tanítóvá, elfogadóból továbbadó apostollá válás folyamata? Nem illik ennek piszkálásával megzavarni szépen működő kisközösségi klubéletünket. Piackutató és üzemelemző munkával kideríthetjük jelenünk külső és belső okait. Lelkiismeret-vizsgálattal pedig kideríthetjük ennek legmélyebb, személyes okait is. Ilyen gondolatok jutnak eszembe: *Jó nekünk ez így. Ne rontsuk közérzetünket kínos kérdésekkel, majd lesz valahogy. Jézus hangja egy a sok hang közül ebben a nagy zajban, amely körülvesz bennünket. Telített a piac kisközösségi és vallás ügyben, örüljünk, hogy nekünk ennyire is futotta. Ha szépen és boldogan élünk, majd akarnak hozzánk csatlakozni az emberek...* Én bizony nem látom a nagy tolongást kapunk előtt. Nem, mert a mi életünknek ára van, és az emberek ennek áldozata nélkül szeretnék megkapni a maguk boldogságát. No, kimondom végre: személyes megtérés nélkül nem megy az Istennek tetszés Jézus által képviselt komoly formája. Beleszületéssel, értelmi belátással, a valahová tartozni akarás vállalásával még nem lehet Isten Országát csinálni. Vagy mégis lehet? Mint a profi egyesületek, mozgalmak, felekezetek: engedelmességgel (szerzetesség), népegyházi szolgáltató rendszerrel (plébániák, lelkészségek), hierarchikus diktatúrával (keresztény felekezetek), felülről kinevezett irányítással (lelkiségi mozgalmak)? Vajon hogyan lehet elszaporítani a megtért embereket a földön?

3./ Küldetésünk van!

a. / Radikalitás

„A Bokorhoz tartozók úgy gondolják, hogy Jézus nem papokat és híveket gyűjtött, hanem tanítványokat. A

tanítványnak pedig az a dolga, hogy másokat is tanítvánnyá tegyen” – olvashatjuk számtalanszor Gyurka bácsi írásaiban /pl. Örököljük a földet?, 212 o./ Nos, így szólt a tanár úr az ő népéhez... Kínos azonban, hogy Jézustól ered ez a gondolat. Kínos, mert ezt, mint „szent tehenünket” nem illő levágni akarni... ha Jézushoz tartozónak valljuk magunkat. Most én polírozásra, felfenyítésre teszek kísérletet, hogy ki-ki átgondolhassa a maga és közössége elhivatottságát.

Prófétai radikalitás. „Valakiknek hitelesen és elhithető erővel be kell mutatniuk Jézust és az Ő üzenetét”- sóhajt felénk Gyurka bácsi /Ópusztaszer, 59. o./ A próféta ugyanabba a fogalmi családba tartozik Jézusnál, mint a tanító, apostol, küldött. Isten akaratának képviselője, hirdetője az emberek között. Lehet húzódozni, magyarázkodni, kihátrálni akarni, mint Mózes („Küldj mást!”), Jeremiás („Fiatal vagyok én”), Jónás (ellenkező irányba indul). Lehet keményen lázadni ellene, miként Habakuk („Meddig kell még ezt csinálnom?”), Jeremiás („Rászedtél Uram! ”). És lehet belesimulni, miként ezt Ámosz tette: „Ki ne prófétálna, ha szól az Úr...” Ha nem ismerünk rá a magunk bokrosan okos állásfoglalására az előbbi listában, akkor el is mondhatjuk szándéknyilatkozatainkat egymásnak...

A prófétaság istenélményre épül. Úgy éli meg az ember, hogy megszólított: belső hanggal, nagyon elkötelezett testvérbaráti hanggal, nagyon személyre szabott eseménnyel. Itt nem a magasan kvalifikált teológiai műveltség élménye a döntő. Az majd később lesz fontosság, mikor meg kell tudni felelni a kérdésekre. Induláskor, újra beinduláskor a legfontosabb, hogy megszólítottnak éljem meg magamat. Kiválasztott vagyok. Nem kiváltságokra, hanem feladatra vagyok kiválasztva.

A prófétaság egy ügyűség. Egy ügynek elkötelezett embert jelent. Isten ügyének elkötelezettje, mint Jézus. Jézushoz pedig ki tartozik? Aki elfogadja Jézus személyét és ügyét. Aki elfogadja az ügynek elkötelezett személyét. Személye misztifikálásával nem hátrál ki ügyének ráeső kötelezettsége alól. Ez máris meghatározza az ember tenni valót: jézusi tájékozódású szellemi élet, vállalt harc az istentelen, ugyanakkor embertelen irányzatokkal. Vallás- és társadalomkritikus, mert van élhető és éltető megoldása az emberi életre. Szóban és tettben világos értékelmutatás vállalása. Ez a célparancs, amelynek irányába törekszünk. A teljesítési parancs pedig az, amit meg kell beszélnünk, vagyis hogy itt és most mit és hogyan lépünk.

b./ Élhetőség

Realitásra törekszem, még akkor is, mikor álmaimat fogalmazom meg a Bokorról, a Bokor küldetéséről. Hihetetlenül sokfélék vagyunk, ugyanakkor hihetetlen, hogy milyen egy irányba tekintőek is tudunk lenni. 35-40 éves közösségi múlttal is rendelkezve szót tudunk érteni, együtt tudunk működni és most megújuló apostolságról tudunk zsinatolni.

Fel kell oldanunk a rugalmatlan megfogalmazásokat. Ilyen az, amikor mindenkit közösségépítésre alkalmas-

nak és erre küldöttnek gondoltunk. Van, aki hiteles és csendes életével hirdeti az evangéliumot. Van, aki személyes kapcsolataiban jól tesz tanúságot. Van, aki jól bánik a szóval előadásokban, írásokban, és ezzel hirdet. Van, aki egybeszerető és egybeszervező talentumaival élteti kisközösségét. Ezt fogalmaztuk meg a 2014 tavaszi KVT-n mint küldetésünk megélésének és továbbadásának hármasságát: tanúságtétel (példaadás), apostolkodás

(személyes vonatkozásokban), közösségbe gyűjtés (kisközösség építés). Javasolom, hogy az apostolkodást tegyük méltó helyére. Nevezük apostolkodásnak mindazt az emberi megnyilvánulást, amely közvetve vagy közvetlenül az evangélium terjedését szolgálja.

Bokros specialitásunkat, a kisközösség építését már nem is mondhatjuk csak a magunkénak, miután fölzárkóztak ehhez a mozgalmak, egyházak is. Ez a nyitás sokak régi-új görcsét oldhatja, akik másodrangú Bokorpolgároknak élnek meg magukat a közösségépítésben való gyümölcstelenségük miatt.

Ki kell mondanunk, hogy a Bokor alakulása során voltak, akik alapító, alapozó szolgálattal tevékenykedtek. Értékszempontjaink, elvi megfogalmazásaink felvetői, csiszolói és megfogalmazói voltak. Őket nevezük régebben író prófétáinknak (Gyurka bácsi, Barna, Ildi, Gromon, Jóska... stb). Ilyenekből nem terem minden

mezei bokorban. Belőlük kevés van, hatékony életük csakis új író próféták kinevelődésével tartható fenn. Ennek nagy esélyt ad hangsúlyos szellemi életünk, ha valóban műveljük is azt. Vannak, akik bokros életünk során felépítő életükkel mutatják be, hogy így élni jó és emberhez méltó. Ők a természetes emberi életformákban élő családosok, és a család reményű kapcsolatok. Az ő életükben megmérettetnek az elvek, amelyek között

vannak örök érvényűek (pl. Szeretet az Isten), vannak újra fogalmazandóak (pl. apostolkodásunk) és vannak idejét múltak (pl. gyerekekkel foglalkozzanak csak a szüleik). Az építkezőknek kell addig illesztgetniük a termésköveket, amíg fallá rakhatók megfelelő habarccsal. Ki mondaná, hogy ez másodrangú az Isten Országá építésében? Lassan eljutunk abba a Bokorkorba, hogy karbantartó és restauráló szolgálattokról is kell beszélnünk. Ilyen kör a KVT és a KV, és valamilyen formában azok a közösségek, amelyek önmagukon túllépve a Bokor egészségért is fáradoznak (Gyökér...). Mindez

Meg-kö-töm ma-ga-mat
Is-ten kö-te-lé-vel
Meg-töl-töm szí-ve-met
Or-szág i-gé-jé-vel.

"Jegyztem le a 'Szomorú fűzfához' Rex-deki közzéssel 1918-ban, Liptákon jegyzte le. Bartók Béla e dallamot, melynek enyhédó vonala a ötfokú fordulatok igen régi időről emléteik önként az óshazai mongol-hörög kapcsolatok komaráit. E régi dallam sajátossága ugyanarról a töltetű, kottáz, kifejező a közzéhez hasonló ritmus szép kimbóluma, a kereszt katabolizátum magát önként megköti, Isten aratához hasonló lelkiéletnek, mely töltetű hozza az üdvözítőt:
"Nem kell mered a vér... s égő áldozat.
Jaj kottám hát: JH jövőr, Istenem,
Hogy aratod megfogam,
Amint a közzézetben írva van..."
/Zsid.: 10,6-7/.

úgy kapcsolódik témánkhoz, hogy nem csupán egy ideológia terjesztése a küldetésünk, hanem az egész életet átjárni hivatott evangélium hirdetése a dolgunk.

4./ Logónk üzenete

Jó a mi logónk. Hordozza mindazt, amit egy Istenre figyelni akaró társaságnak tudnia kell. 1972-ben Andinén megírta a Bokor-himnuszt, ezt a gyönyörű magyar

dallamra írt fogadalmat. Eredetileg amint a melléklet is mutatja, más dallamra, de végül a „Megkötöm lovamat” dallamára. Mit is kérünk? „Testvér, ha eloldnám...” Konstruktivitásra törekvő zsinatolásunk célja, hogy el ne vétsük a csilingelést, hogy vigyázzunk magunkra, egymásra, küldetésünkre. Az égő bokor üzen.

Ég, de nem ég el. Feltűnő jelenség. Nem normális dolog, hogy a megszokott törvényszerűségekkel, bevett szokásokkal ellentétben van egy mozgalom, amely azért van, hogy ég. Azáltal él, hogy emészti magát. Valahonnan táplálkoznia kell, hogy erre képes. Csodabogár, érdekesség... meghökkenítő, figyelemfelkeltő. Ehhez nem kell botránkoztatás, eléggé bicskanyitogató maga a léte.

Világít, és fel lehet rá figyelni. Akkor is világít, amikor környezete azt hiszi, hogy számukra nappal van, hogy ők bizony világosban járnak. Másféle fényt ad. Olyat, aminek hatására igenekre és nemekre egyszerűsödnek le az emberek által túlbonyolított kérdések. A bűnt bűnnek mutatja, az erényt erénynek. Nem változtatja fényét aszerint, hogy milyen ellenfények nyomulnak ellene, körülötte. Arra vigyázni kell, nehogy füstje elhomályosítsa lángját.

Éget, melegít. Kinek így, kinek úgy. Kiegyeztet magából a salakot, és megtisztul. Folyamatosan, hiszen salak mindig termelődik ott, ahol a gyarlandó (gyarló+halandó) ember van. Az elszemélytelenítő világban személyi kapcsolatok melegét kínálja. Ja, hogy ennek megtapasztalásához feltételek kapcsolódnak: védőburkok levetése, álarcok felszámolása, értékszemlélet átalakítás? Ami érték, ahhoz fel kell zárkózni.

Megszólít. Nem magának ég, nem magáért van. Valaki valamire meggyújtotta. Hang tud hallatszani belőle, a meggyújtónak hangja. Neki arra kell vigyázni, nehogy zavaró belső, személyek közötti, ágak-régiók közötti égési pattogások, recsegések elnyomják a Hangot.

Küld. Mindenkit. Valójában persze csak azokat, akik felfigyeltek, bekapcsolódtak, előző szemléletükhöz képest jobb belátásra tértek. Tagjainak, bárhol is élnek, működnek, hordozniuk kell a lángot, amelybe bemerítkeztek. Hogy felfigyeljenek az emberek, lényeglátókká legyenek, hogy megtisztulva melegegjenek, és maguk is lángocskává váljanak. Ez minden vágya annak, aki maga is tüzet jött hozni ebbe a világba... és meggyújtotta ezt a a Bokrot.

5./ Befejezés

Elég a prédikációból, szívhangokból, zsinatra fel! Az ősegyház terjedésének, gyarapodásának sok negatív és pozitív oka volt. Most csak a számunkra pozitívakat említem. Ideológiai, vallási zsbongó káoszba születtek. Hozták egyszerű értékszemléletüket a szeretet parancsáról. Üldöztetés terhe növesztette pálmájukat. Szültek és térítettek, bárhová kergette őket az élet. Foglalkozástól, szakmájuktól, társadalmi helyzetüktől függetlenül azt gondolták, hogy el kell terjeszteni az Isten Országát a földön.

BARCZA BARNA

BOLDOGOK...

„Boldogok, akik az igaz-voltot éhezik és szomjazzák, mert ők eltelnek vele” (Máté 5,6)

Mind a nyolc boldogság-megfogalmazásban ott visszhangzik az ember legalapvetőbb igénye, hogy boldog legyen. Itt, a negyedik boldogság-kijelentésnél megállva, megkérdezzük: Mit is tartanak a boldogságról az emberek?

Mást tart a balga, és mást a bölcs.

A balga azt gondolja, akkor lesz boldog, ha a világ javaiból minél többet birtokol. Akár azért, hogy csak felhalmozza, akár azért, hogy fel is használja. Mindkét esetben boldogságának forrása, oka rajta kívül helyezkedik el. Mivel a birtokolható javakba beleérti a tárgyakat, élőlényeket, sőt embereket is, ezért számára az egész világ nem más, mint megszerezhető és megszerzendő javak raktára. Ez a raktár az ő boldogságának forrása. Közben életét kitölti a különböző „javak” különböző, és egyre rafináltabb módszerekkel való birtokba szerzése, közben szinte elhanyagolhatóan keveset törődik azzal, hogy ő milyen lesz. Nem is veszi tudatosan kézbe saját maga kiformalását. Nem maga irányítja személyiségének kialakítását. Amit tervszerűen csinál, az a birtokba szerzés, s közben nem is veszi észre, hogy milyenné alakult. Mások - főleg a szenvedő alanyok - észreveszik, és alapos véleményt alakítanak ki arról, aki balgán akar boldog lenni.

Észreveszik minden területre kiterjedő mohóságát. Egyre nagyobb léptékben akarja megszerezni a birtokolhatókat. Hogy ezt tehesse, ehhez meg kell szerveznie a hatalmat, a birodalmat, a hadsereget, a háborúkat. Sőt, még az ideológiát is. Mert a hangosan hirdetett megokolás mindig az lesz, hogy népének akar jólétet. A valóságban a nép verejtéke vagy vére árán megszerzettek csak kis részben szolgálják a nép fennmaradását, nagyobb részben az ő birtoklási továbbterjeszkedését. Batu kán, Nagy Sándor, Napóleon, Hitler és Sztálin be tudta gerjeszteni a tömeget, hogy halált megvetően szolgálja az ő birtoklási vágyát. A nép csak késleltetve vette észre azt a rengeteg bajt, pusztulást, amit a balgán boldogok nagy szenvedélye okozott. Ráadásul ezek az óriási balgák eltakarják és feledtetik a kis balgák milliárdjait. Ez a fajta boldogságvágy fertőző. A tömegek általában ilyen módon akarnak boldogok lenni. Még a tömegkatasztrófák után is csak néhányan ébrednek fel balgaságukból.

A bölcs azt gondolja, akkor lesz boldog, ha Teremtője elgondolásához igazodik, és azt bontja ki magából, amit az Alkotó magként belehelyezett. A bölcs enged annak a belülről feltörekvő váagnak, hogy igaz ember legyen. Hogy Isten elgondolása szerinti jó ember legyen. Jézus ezt így fogalmazta: éhezi és szomjazza az igaz-voltot, az Istennek kedvében járást, az Istennek tetszést.

A bölcs egyik szemével az Isten elgondolására, tervére, másik szemével a saját életalakítására figyel. Mivel ő Isten-képmás, ezért folyton-folyvást olyan akar lenni, mint az Isten. Miközben gondolkodását, beszédét és cselekedeteit Istenhez igazítja, kétségtelen, hogy egy sereg dolgot birtokolnia kell, mint eszközöket célja megvalósításához. Csakhogy az ő alapállását nem a megszerzendő dolgok határozzák meg, hanem az az elemi erejű vágy, hogy olyan legyen, amilyenek az Isten akarja.

Boldogsága belülről árad, és alig függ a kívül lévő dolgoktól. Attól lesz boldog, hogy egy felismert értéket, egy nagyszerű lehetőséget valósít meg életében. Egyre többé és jobbra alakítja magát. Egyre inkább hasznára tud lenni embertársainak. Éppen ezzel jár kedvében Istennek is, magának is, embertársainak is.

Valami mégis összekapcsolja ezt a két fajta boldogságvágyat: a balgáét és a bölcsét. Ugyanis mind a kettő birtokolni akar. Csakhogy a balga anyagi létezők birtoklásától reméli boldogságát, a bölcs szellemi létezők birtokba szerzésétől. A bölcs szellemi értékeket akar megvalósítani életében. Értéket megvalósítani annyi, mint értéket birtokolni. Mivel a legnagyobb érték maga az Isten, ezért a bölcs nem kevesebbet akar boldogsága érdekében, mint birtokolni az Istent. Ám ő azt is tudja, hogy Isten nem tárgy, hanem alany. Egy másik alannal pedig akkor lehetek a legszorosabb kapcsolatban, ha átvesszem az ő életét, ha magamévá teszem az életstílusát.

Így már világosan szétválik a balga és a bölcs boldogság-keresése. Mivel a balga magán kívüli anyagi dolgok birtoklásától várja boldogságát, azok pedig időlegesen, elpusztulók, így még legjobb esetben sem tudja az általa nyújtott boldogságot áticipelni a halál kapuján. Ugyanakkor a bölcs szellemi értékeket gyűjt. Olyan értékeket, amelyek legtökéletesebb megvalósultságban az Istenben léteznek. Ezekből formálja ki személyiségét, az egyetlen és elpusztíthatatlant.

Ez az értékek szerint alakított, vagyis Istenhez igazított személyiség át tudja vinni boldogságát a halálzsilipen. Tehát az ő boldogságával már az időtlen kezdődött el benne. Az az időtlen valóság, amely csak felépülésében függött az időbeli, tehát anyagi feltételektől, de meglétében nem. Elpusztíthatatlan, miként az Isten.

A boldogság lélektanilag annak átélését jelenti, hogy életem helyes mederben folyik. Meggyőződéseim szerint alakítom. Ez érzelmvilágom pozitív visszajelzése a jó úton járásról. Ha figyelembe vesszük, hogy Isten rendszerint belülről ad indításokat, jelzéseket, lelkiismeretünkön vagy imánkon keresztül, s ha hozzá igazítjuk életünket, akkor ez a megnyugtató érzelmi kísérőjelenység is belülről árad, akkor tehát mondhatjuk, hogy a boldogság belülről áraszt el bennünket. Képletesen szólva, mint a növény hajszálerlein keresztül a nedvesség, úgy szivárog föl bennünk ez a boldogságérzet egészen az arcmimikánkig vagy a pantomimikánkig. A bölcs ember boldogsága meglátszik rajta. Észrevehető.

Miben áll az igaz-volt, a dikaioszü-né? Most így közelítjük meg: Igaz az az ember, aki az igazságra tette rá az életét. Nem akármilyen igazságra, hanem az Isten igazságára. Arra az igazságra, amely megmondja, mitől lesz boldog az ember. Ha ezt az igazságot akarja birtokolni, akkor ezt három területen kell tennie:

Isten igazságát kell birtokolnia gondolkodásában, Isten igazságát kell hordozniuk szavaival, Isten igazságát kell megvalósítania cselekedeteiben. Isten igazsága abban áll, hogy miként az Istent, úgy az embert is a szeretet teszi igazán és tartósan boldoggá. Az ember akkor „igaz ember”, akkor az Isten léttartalmához igazodó jó ember, ha gondolatvilágában részleteiben is feldolgozta és tartalmazza a szeretet alkotóelemeit és megvalósítási lehetőségeit, szavaival erről beszél, ezt hirdeti, ehhez segít hozzá másokat is, vagyis szavaival másokat is a boldogság felé vezet, aztán életével is felzárkózik gondolataihoz és szavaihoz, vagyis megvalósítja a másokat segítő szeretet cselekedeteit. Az igaz ember életében a lehető legteljesebb szinkronban van a gondolatvilág, annak szavakban feltárása és tettekben megmutatása. Az ilyenfajta igaz embertől távol van minden hamisság, minden álság. „Igaz” annyiból is, hogy a valóságnak megfelelő. Nem látszat, hanem valóság. Még hozzá a legteljesebb Valóságnak, az Istennek megjelenítése gondolataiban, szavaiban, cselekedeteiben. Igaz és hamisítatlan azért is, mert a Valóságot tükröző igazságtartalmához zárkózik fel érzelmvilága. A Valóságot öleli át tőle telhetően teljesen és egészen.

Milyen arányban keveredik életemben a balgák és a bölcsök boldogsága? Rátettem-e valamire igazán és teljesen az életem? Anyagiak vagy szellemiek bekebelezésével foglalkozom? Boldogságomat tárgyaktól vagy alanyoktól ötvözöm? Igaz ember vagyok? Mélyen Istenhez igazodó? Ki veszi ezt észre: Isten, emberek, önmagam? Melyik tartalmazza bennem keveretlenebbül Isten igazságát: gondolatom, beszédem, tetteim, érzelmeim? Melyik lóg ki a szinkronizálásból?

MÁTÉ-TÓTH ANDRÁS

LAIKUSOK AZ EGYHÁZBAN TEOLÓGIAI ELEMZÉS

A II. Vatikáni zsinat igen nagy szemléleti fordulatot hozott, amit az elmúlt évtizedekben további egyházi dokumentumok mélyítettek el és árnyaltak. Az egyház önértelmezésével kapcsolatban a "fordulat" szó első hallásra megbotránkoztathat. Ha azonban a hagyomány és a megújulás dinamikájának szemszögéből figyeljük, akkor az egyház misztériumában rejtőző Istent fedezhetjük fel. A II. Vatikáni zsinat fordulatát a történeti és teológiai előzmények [1] ismeretében értékelhetjük tárgyyszerűen. Az Újszövetség egyházi eredetileg a biblikus értelemben vett "világgal" álltak szemben. Az egy-

házüldözések elmúltával az egyház politikai-jogi értelemben beilleszkedett a világba. Ahhoz, hogy "másságot" fenntartsa, teológiai-spirituális értelemben foglalt el kritikus álláspontot a világgal szemben. A papság politikai jogállása és képzettsége révén a rendi társadalom elitje lett.

Az újkorban az egyház társadalmi súlyának modernkori veszteségeire válaszul a 19. században kialakult "blokk-" illetve "milió-katolicizmus" (F-X. Kaufmann ill. K. Gabriel) az egyház klérusát és laikátusát szociológiailag az ellenállás egységébe vonta, teológiailag pedig átörökítette a rendi különbségeket. Az ún. demokratikus viszonyok között lassan korszerűtlenné vált az egységes ellenállás politikai és teológiai modellje. Meglazult az ellentéteket egybefogó abroncs, megnövekedett az intézményes és szellemi hagyományokkal szembeni autonómia, megszaporodtak a civil társadalmi kezdeményezések, és visszaszorult a klérus korábban meghatározó közéleti és kulturális szerepe. Ebből az alapvetően védekező alapállásból a II. Vatikáni zsinat a keresztények (klérus és laikusok, katolikusok és protestánsok) alapvető egységének hangsúlyozásával lépett a modern társadalom elé.

Új egyházkép

A II. Vatikáni zsinat a *communio*-egyháztant érvényesítette. Az egyház közösségi felfogását éppen a laikusokról szóló szinódus utáni határozat, a *Christifideles laici* fejlesztette tovább és aktualizálta a laikusok hivatására és küldetésére vonatkozóan. "A világi Krisztus-hívők identitása és eredeti méltósága csak a közösség- és misztériumegyház misztériumán belül tárul föl; hivatásuk és küldetésük az egyházban és a világban csak e méltóságon belül határozható meg" (8. pont). A közösségi egyházfelfogás elsősorban nem gyakorlati jelentőségű, hanem dogmatikai. A zsinat a laikusokat nem a klerikusokkal szemben határozza meg. Az egész egyház "papi nép", amelyben a papság és a laikátus egyaránt a Krisztustól kapott hivatásban és küldetésben, a vele való egységben találja meg önazonosságának lényegét. [2] E biblikus és patrisztikus megalapozással alátámasztott új egyházzemléletnek a zsinatot követően a mai napig számos teológiai következménye van. A zsinati szemlélet belső logikáját követve felértékelődött a kereszttség szentsége, a bibliai kinyilatkoztatás dogmatikai jelentősége, a kollegialitás értéke stb. Az új teológiai szemlélet pedig általánosan érezhető jogi-gyakorlati intézkedésekben nyilvánult meg: népnyelvű és oltárközpontú liturgia, laikus szervezetek és jogok deklarálása, laikusok lelkipásztori közreműködésének új útjai.

Egyház és világ

A zsinat személetének az egyházképnél is jelentősebb, ám azzal szorosan összefüggő változása az egyház és a világ viszonyának újraértékelése. A zsinat előtt a világ (értsd a kultúra és a társadalom) a "szent" szféráján kívül esett. A zsinat ezzel szemben az "idők jelei" teológiai-

technikai szakkifejezés segítségével a világot olyan térnek mondja, ahol Isten közli magát az emberiséggel és az egyházzal. A laikusokra vonatkoztatva ez azzal a következménnyel jár, hogy a civil élet, a világban végzett tevékenység maga lett számukra a megszentelődés helye. Az életszentség útja nem a kléruson, hanem a világon át vezet.

Laikusok a zsinat tanításában

A II. Vatikáni zsinat a laikusok apostolkodásáról külön dekrétumot adott ki (*Apostolicam actuositatem*, 1965. november 18.), amely erre a területre vonatkozóan részletezi a *Lumen gentium* dogmatikai konstitúcióban foglaltakat. A zsinat ebben a dokumentumban (ahol a többihez hasonlóan a "laikus" helyett a "világi hívek" kifejezést használja) mutatta be a laikusok apostolkodásának lényegét és sajátosságait. Alapelveket és utasításokat fogalmazott meg, amelyeknek meg kell határozniuk az új egyházi törvénykezést is. "Az egyházban a szolgálatok különbözők, de a küldetés egy" - szögezi le a dokumentum, s adja meg ezzel a laikusok lelkipásztori munkájának teológiai alapját, amely a klerikusokéval azonos (AA 2 és 25). Apostoli létjogosultságukat a Krisztussal való egység adja meg, Aki őket közvetlenül küldi. A kereszttség az Ő testébe oltja őket, a bérmlásban a Szentlélek megerősíti őket, és az Eucharisziában maga az Úr közli velük a szeretetet, amely minden apostolság alapja. A dokumentum itt Péter első levélére hivatkozva egyenesen "szentelődésről" beszél (1Pét 2,4-10). Ezt az alapállást újra megerősíti a laikus lelkipásztorság szövegében, ahol így ír: "a világiak apostolkodásának termékenysége attól függ, hogy mennyire eleven a kapcsolatuk Krisztussal" (AA 4). Minthogy itt a szöveg a János evangéliumból éppen a Krisztus és a tanítványok egymásban-levésének versét idézi, kétség sem férhet hozzá, hogy nem lehet a laikusok speciális helyzetéről szó (15,5). Bár a laikusok a világban dolgoznak, a Krisztusban való egységből fakadó küldetésük egyszerre és egyaránt vonatkozik a világra és az egyházra is. Küldetésüket egyszerre teljesítik az egyházban és a világban, a lelki és a mulandó dolgok rendjében (AA 5).

A laikusoknak tehát nem egyháztani lényege, hanem apostolkodási terepe tér el a papságétól. Elsősorban a mulandó dolgok között kell apostolkodniuk, azt kell megújítaniuk (AA 7 és 13). Ez a feladatbeli különbözőség nem játszható ki azonban a klerikusokkal való lényegbeli egységgel szemben. Az egyházban a hierarchiának megint csak feladatbeli sajátossága és egyben kötelezettsége, hogy támogassák és irányítsák az egyház apostoli munkáját, benne a laikusok szervezeteit, ügyeljenek a tanítás tisztaságára és a fegyelmi rendre. Ebben a támogatásban és irányításban a világiaknak meg kell hagyni "az önkéntes cselekvés lehetőségét" (AA 24).

Laikusok az egyházjogban

A zsinati szemléletre épülő egyházjog (CIC 1983) számos helyen rendelkezik a világi krisztushívők jogairól és

kötelességeiről. Az egész egyházi törvénykezésnek újdonsága, hogy a laikusok is egyértelműbben a jog alanyaivá válhattak, az egyházi törvénykezés - többek között az emberi jogokról szóló nyilatkozat technikáját is alkalmazva - külön szerkezeti egységet létesített számukra. A klerikus/laikus = krisztushívó képletre vonatkozóan alapállását a 208 kánon fogalmazza meg: "Krisztusban való újjászületésük folytán az összes krisztushívók között méltóságuk és cselekvésük tekintetében valódi egyenlőség uralkodik, így mindnyájan együttműködnek Krisztus testének építésére, ki-ki a maga állapotának és feladatának megfelelően." A laikusok jogállásából fakadó jogok és kötelességek katalógusa a 225-231. kánonok szerint kiterjed az egyház üdvözítő művében való részvételre, az időbeli dolgok alakítására, a házasságra és a családra, a földi dolgok autonómiájának rendezésére. Továbbá egyházi hivatalok és feladatok betöltésére és elvégzésére, a katolikus tanítás ismeretére, beleértve a teológia tanulmányok végzését és a teológia oktatását. A laikusok lehetnek akolitusok, lektorok, és végezhetnek más liturgikus szolgálatokat is. Amivel megbízzák őket, arra képesítést is kell szerezniük, és a szolgálat révén igazságos gondoskodás illeti meg őket. [3] Az egyház életében ez a teológiai és egyházi jogi folyamat jelentős változásokat hozott, amelyekről sokan más-más előjellel teljesen új alapokra helyezett egyház-képben gondolkodnak.

Laikusok a gyakorlatban

A zsinat határozatai új helyzetet teremtettek az egyházban. A laikusok az egyházi élet számos területén új dogmatikai és egyházi jogi alapokkal, a civil életben már megszokott öntudattal "egyház-polgárokká" váltak. Miközben az egyház hagyományos lelkipásztori rétege, a papság létszámhiánnyal küzdött, az új státusban sokhelyütt a bőség zavarával kellett megbirkóznia. Az új viszony a nyugati társadalmakban a fő- és mellékállású fizetett laikusok számának és lelkipásztori súlyának robbanásszerű növekedését jelentette, a kevésbé jómódú Délen pedig az (új) misszió megvalósulásának lehetőségét a katekéták és a bázisközösségi vezetők létszámrobbanásával. A kelet-európai társadalmakban az elnyomott és ellenőrzött egyház mellett a kisközösségek, lelkiségi mozgalmak, plébániai kezdeményezések mintegy "második nyilvánosságot" teremtettek, ahol sok szempontból a laikusok lettek az egyház jövőjének biztosítékai, mert a civil élet túlélési technikáit szerencsésen kamatoztatták az egyházon belül is. Nem arról van szó, hogy több laikus lett az egyházban, és nem is arról, hogy több aktív laikus lett, hanem hogy a laikusok dogmatikai és egyházi jogi helyének felértékelésével a laikusok a lelkipásztorság lényegi és nélkülözhetetlen elemévé váltak a gyakorlatban is. A nyugati lelkipásztori szolgálat rendszerét és ténykedését 80%-ban fő- illetve mellékállásban foglalkoztatott laikusokra építették fel, a papságban gazdagabb Délen a helyzet inkább csak az anyagiak tekintetében különbözik. Keleten, így Magyarországon is, a lai-

kusok kisebb mértékben a plébániai, inkább az ún. kategoriális lelkipásztorkodásból vehetik ki részüket. Ez a zsinat utáni egyházi helyzet újdonsága, és egyben ebből fakadnak nehézségei is. Ezek megértéséhez a laikusokról szóló írásban mégis foglalkozni kell a paphiány problémájával.

Paphiány

1976	1992	Csökkenés	
✓	Hollandia	6083 4874	19,91
✓	Magyarország	2790 2214	20,65
✓	Lengyelország	18529 24452	-31,97
✓	Európa	241379 223476	7,83

Lengyelországot és Írországot kivéve Európa minden országában csökken a papság létszáma. Magyarországon 1980 és 1989 között 20%-kal kevesebb a pap. [4] Az ilyen statisztikai kijelentéseket talán nem szükséges, sőt kifejezetten káros hadüzenetnek vagy romboló egyházkritikának tekinteni. Az elsősorban Lengyelországra, Szlovákiára vagy Erdélyre való statisztikai hivatkozások a lényegi nehézséget inkább eltakarják, mintsem felfedik. A paphiány az egyház számára elsősorban nem statisztikai, hanem önazonosságát érintő teológiai probléma. Ha nincsen elég pap, akkor az egyháznak újra kell gondolnia, hogy a papság funkciójához kötött lelkipásztorkodás, a világ megszentelése hogyan valósulhat meg. A paphiány ténye azt a kérdést is felveti, hogy az a hívás, amit Isten az egyház népén keresztül küld, miért nem jut el a címzettekhez. Általában a nem eléggé elkötelezett katolikus családok kevés gyermekére és a kötelező cölibátusra szoktak hivatkozni. Szociológiailag mindkét hivatkozás megállja a helyét. Teológiailag azonban a kérdést csak ezek után tehetjük fel igazán. Számos nagy tekintélyű teológus veti fel, hogy az Istentől jövő papi hivatást, amelyet a helyi közösség megvizsgál, az egyháznak mindenképpen támogatnia kell. Akkor is, ha a mai egyházi jogi kereteken ennek érdekében tágitani szükséges. Miközben a paphiány sokhelyütt kritikus méreteket ölt, és a "hivatások" világegyházi újraelosztása szemben áll az evangelizáció inkulturációs alapelveivel, öröndetes, hogy egyre több laikus kap Istentől olyan hivatást, amely lényegét tekintve papi jellegű. Óvakodni kell tehát attól, nehogy a hiányzó hivatásokra várva elutasítsuk a meglévő hivatásokat!

Lelkipásztori vészhelyzetek

Már a zsinat laikus dekrétuma is megemlíti két körülményt, amelyben a laikusok (átmenetileg) pótolhatják a hiányzó papot (AA 17). Az egyik a régióink korábbi történetéből is jól ismert üldöztetés, a másik az elszórtan és kisebbségben élő katolikusok helyzete. Ezeket lelkipásztori vészhelyzetnek is nevezhetjük, amelyet már a korábbi jog is ismert (például halálos beteg kisgyermeket még a nem hívó ápolónő is megkeresztelhetett).

Robbanásszerűen szaporodnak azok az egyházközségek, melyek hosszú időre elvesztik papjukat, s jogi kifejezés-

sel élve "oldallagos" ellátásba kerülnek. Egy-egy plébánosra néhol több egyházközség jut, mint ahány napja van a hétnek. Az elmúlt húsz év alatt Magyarországon megnégyszereződött a plébános nélküli egyházközségek száma. [5] Ez a plébánoshiány a vezetés karizmájának hagyományos gyakorlási keretét érinti. A plébános a túlterheltség, a helyi laikus pedig a hivatal hiányában nem élhet ezzel a karizmával.

A plébánoshiány együttjár az Eucharisztia-hiánnyal. Ha komolyan vesszük azt az egyházi szabályt, hogy egy pap egyazon napon háromnál több szentmisét nem mutathat be, akkor egyre több egyházközség marad heti szentmise nélkül. A szentmisék ritkításának gyakorlata az Eucharisztia szentségének degradálásával jár együtt, mert a szentségi problémát szervezési problémává alacsonyítja. Az Eucharisztia az egyház életének csúcsa és forrása. Az egyháznak mindenképpen biztosítania kell az Eucharisztia ünneplésének lehetőségét - hangsúlyozza számos püspök és teológus. Ez annak a kérdésnek teológiai vizsgálatával is együtt jár, hogy milyen feltételek mellett engedi meg az egyház rendes és rendkívüli esetekben az eucharisztikus lakomán való elnökséget.

A fenti és az itt nem említett vészhelyzetek általánosodnak és az egyház alapvető dogmatikai tanításait is érintő kérdéseket vetnek fel. Azok a teológiai válaszok, amelyeket erre a kérdésre az egyház adni tud, egyelőre nem képesek kielégítően megválaszolni az élet felvetette kérdéseket. A laikusokról való teológiai gondolkodás valódi dimenziói ebbe a szentségtani és egyháztani keretbe tartoznak, és a papság teológiájától el nem választhatóak.

Pasztorális vákuum

A hagyományos pasztoráció krízisét, amelyet a paphiány jelenít meg, de nem ez a lényege és legfőbb eleme, bizonyos reformpótlékokkal igyekeznek enyhíteni. Ezek struktúrájukat tekintve nem felelnek meg a zsinat egyháztanának, és nem is eléggé átfogóak ahhoz, hogy a mélyülő válságot kezelni tudnák.

Csodavárás

Imádkozunk "papi hivatásokért" - hangzik a felszólítás a legkülönbözőbb liturgikus alkalmakkor. Anélkül, hogy az imádság és a közbenjárás erejét és fontosságát meg akarnánk kérdőjelezni, bizonyos kritikával kell illetni a felszólítások és remények mögött meghúzódó teológiát. A könyörgés kizárólagossága azt sugallhatja, hogy a paphiány elsődleges oka az, hogy az "Örök Főpap" nem támaszt elég hivatást. Arra áhítozik az imádkozó, hogy Isten szaporítsa meg a papi hivatásokat, ő legyen a cselekvő fél. Minthogy évtizedek óta folyamatosan csökkennek a hivatások, ez a könyörgés lényegében a "csodavárással" tekinthető egyenértékűnek. Az Istenbe elmélyült imádság nélkül nincsen egyház, de az imádság nem pótolhatja sem a teológiát, sem az egyházi élet megújításának gyakorlati igyekezetét.

Redisztribúció

A meglévő papi hivatások központi újraelosztását javasolja és gyakorolja számos részegyház. Ausztriában például van olyan esperesi kerület, ahol több a lengyel pap, mint az osztrák. A Szeged-Csanádi egyházmegye néhány éve megpróbálkozott két indiai pap meghívásával. A Nevelési Kongregáció egy 1991-ben kiadott dokumentumában azt ajánlja, hogy az ún. "fidei donum" papoknak - akik mintegy egyházmegyei missziós kiképzést kapnak és a paphiányos területekre küldik őket - nagyobb szerepet kell kapniuk. Erőteljesen vitatható azonban, hogy bár az "ordo" a felszentelt személyhez kapcsolódik, és benne alakít ki "eltörölhetetlen jegyet", ugyanakkor függetleníthető lenne attól a helyi közösségtől, ahol a papot felszentelték. Ez a "függetlenség" ugyanis teológiai-logikai feltétele annak, hogy bármely pap (szükség esetén!) bárhol "bevezethető" legyen.

Reklerikalizálás

Sokhelyütt újtóknak számítanak azok, akik a megüresedett papi helyekre laikusokat szeretnének állítani, beállítani. A jelenlegi laikus-kompetenciákat ki kell egészíteni, közelíteni kell a papi kompetenciákhoz: kivéve az eucharisztikus elnökséget (misézés) és a kiengesztelődés szentségének kiszolgáltatását (gyóntatás). E megoldás a szentségi és jogi illetékességek átszervezésére alapoz, de úgy tűnik, sem a papság, sem a laikusság számára nem nyújt új teológiai identitást. Ha sikerülne is a laikusok ilyen "beállítása", akkor ezzel a kapott feladatokkal egyenes arányban klerikalizálódnának, a papközpontú egyházból specialista központú egyház alakulna. Laikusok a lelkipásztori szolgálatban

Teológiai alapok

A II. Vatikáni zsinat nyomán a lelkipásztori szolgálat három rétegű. Elsősorban a felszentelt szolgák, másodsorban a lelkipásztori szolgálatban álló laikusok, harmadsorban az eseti önkéntes segítők alkotják a zsinati egyház lelkipásztori szolgálatának három csoportját. A zsinat utáni teológiai fejlődés és a lelkipásztori gyakorlat megmutatta, hogy a két első csoport közötti teológiai viszony további pontosításokat igényel. A zsinat többek között Szent Cipriánra és az I. Vatikáni zsinatra hivatkozva a papságot a püspöki hivatás alapján definiálta: "a papok a püspök munkatársai. Egyetlen testületet alkotnak püspökükkel, bár más a rájuk bízott feladat" - írja a Lumen gentium 28. pontja. [6] Az elmúlt évtizedek pasztorációs gyakorlatában nőtt a laikusok szerepe. Nem tartott lépést ezzel a folyamattal ennek teológiai és egyházi jogi tisztázása. A püspöktől a papra szálló mandátum logikáját követve az egyik megoldás az, hogy a paptól a lelkipásztorkodás bizonyos területeire mandátumot kapnak a szolgálattelvő laikusok. A másik teológiai megoldást az állandó diakonátusból eredeztetik: a lelkipásztori szolgálatban álló laikus szentségben részesül, de nem a papi ordóban. Az önkéntes segítők pasztorációjának

teológiája az egyház karizmatikus jellegéből fakad. Keresztységük és bérmáltságuk alapján a Szentlélek a közösség javára számos kegyelmi adománnyal ruházta fel őket.

A felszentelt lelkipásztorok és a lelkipásztori szolgálatban résztvevő laikusok közötti teológiai, jogi és gyakorlati viszony tisztázására született a Rendelkezés néhány olyan kérdésben, amely a világi hívőknek a lelkipásztorok szolgálatában való együttműködéséből fakad. [7] A Rendelkezés egyrészt segítségére akar sietni azoknak az egyházi felelősöknek, akik nyomasztó súllyal élik át a lelkipásztori feladatok ellátásának nehézségeit. Másrészt helyre kívánja igazítani azokat a gyakorlatokat - a lelkipásztori szolgálatban részt vevő laikusok jogait illetően - , amelyek túlléptek a megengedett kereteken. Itt nincs hely és mód a Rendelkezés teológiájának és határozatainak beható elemzésére. Annyit mindenképpen megállapíthatunk, hogy hazánk egyházi viszonyait tekintve a Rendelkezés lendületet adhat, hogy a lelkipásztori ellátás nehézségeivel kapcsolatos sokirányú vizsgálódások elinduljanak. Kár lenne azonban, ha a Rendelkezés helyreigazító határozatai az egyébként itthon még gyermekcipőben járó laikus aktivitást lelohasztanák. A Rendelkezés egyik fontos állomása, de semmiképpen sem végállomása a laikusokat érintő mai egyházi gondolkodás és gyakorlat hivatalos rendezésének. Ebben az útkeresésben a magyar egyházi és társadalmi viszonyokat ismerő főpásztorok, papok és teológusok aktívan részt vállalhatnak, amelynek kiváló helyei voltak és lehetnek az egyházmegyei szinódusok, [8] a papi koronák és teológiai továbbképzések.

A papság teológiájának reformja

A II. Vatikáni zsinat laikusokról szóló dokumentumának egy idézete jelzi, hogy a papság szolgálata, küldetése a zsinat óta a laikusok küldetésének hangsúlyozása révén kiegészítésre szorul. A zsinat nem szociológiai vagy gyakorlati értelemben állítja ezt, hanem teológiai értelemben. Az egyház küldetése a világ megszentelése, amit a papság elsősorban a szentségek szolgálata által végez, amit kiegészít a laikusok apostolkodása (AA 6). A "kiegészít" kifejezést érthetjük úgy, hogy a papság önmagában, a szentségek szolgálata révén nem képes a világot megszentelni, ennek a küldetésnek csak egy részét képes elvégezni, a másik részt a világiak adják. Ugyanezt felfoghatjuk úgy is: a teljes papi-szentségi megszentelés mellett a világiak szolgálata kiegészítés, fontos, de nem lényegi többlet. A két szemlélet közötti teológiai vita ma is folyik. Ahol a papok és a világiak képzésük során nem kapták meg a II. Vatikáni zsinat új teológiai és spirituális szemléletét, ott eleve nagy az esélye, hogy a laikusok teológiai súlyának növekedését klerikusi identitásvesztésként élik át.

Következetes communió-egyházban

A laikusok és a papság lényegének és identitásának teológiai reformja szükséges és aktuális. Számos teológus

szerint szakítani kell azzal a teológiai logikával, amely a klerikusok vonatkozásában az ordo, a laikusok vonatkozásában pedig a kereszttség szentsége alapján egymástól és a tágabb összefüggésektől izoláltan taglalja a kérdéseket. A papság és a laikusság teológiai reformja csak egyszerre, az egyháztan teológiai reformjába ágyazottan célravezető. A teológiai szólás szerint az egyház a II. Vatikáni zsinaton nyolcadik szentséggé vált. A zsinati logika inkább azt kínálja: első szentséggé, amelybe ágyazottan a hét szentség dogmatikai lényege újraértelmezhető. Ezek szerint a laikusság és a papság egyaránt részesedik az egyház küldetéséből. A részesedés mértéke nem különböző, hanem gyakorlásának jellegzetességei mások. Az egyház szabadságot élvez a feladatok szétosztásában, amely dogmatikailag nem érinti a laikusok és a papság teológiai lényegét. Ezen az útvonalon az eretnokség gyanúja és vádjá nélkül tárgyalhatók volnának a papságba kerülés és a szentelés szociológiai feltételei - a viri probatitól a nők papságáig.

Pasztorális szempontból tekintve a (magyar) katolikus egyházban ez a zsinati szellemű teológia olyan intézkedéseket követel, amely a (plébániai, szerzetes-, bázis-, egyesületi stb.) közösségek karizmagazdagságát és igényeit állítja középpontba, és ehhez teremt jogi kereteket. Ezért szükséges a II. Vatikáni zsinat inspirációinak alapján átgondolni a teológiai oktatás (benne a papképzés) egyháztanát, kegyelemtanát, szentségtanát és pasztorálisát. Ezzel a látásmóddal kell átítatni a papság és a lelkipásztori kisegítő laikusság továbbképzéseinek szemléletét. Revideálni kell és meg kell valósítani az egyházmegyei szinódusok egyházközösségekre, kisközösségekre és laikusokra vonatkozó rendelkezéseit. A koordinálására fel kell állítani és működtetni kell a laikusok országos és egyházmegyei intézményeit. Végül de nem utolsó sorban ennek a szemléletnek elmélyítésére kell összepon-tosítani akkor, amikor klerikusok és laikusok egy lélekkel abba merülnek, és ahhoz fohászkodnak, "aki a növekedést adja" (1Kor 3,6).

Jegyzetek:

- [1] Vö.: Karrer: *NHThG Laie/Klerus Hivatkozás helye*
- [2] LG 10, 11 és 31. Hivatkozás helye
- [3] Schwendenwein, Hugo: *Das neue Kirchenrecht*, Graz, 2 1984, 135-136. Hivatkozás helye
- [4] Kerkhofs, Jan - Zulehner, Paul, M.: *Europa ohne Priester*, Düsseldorf, 1995 *A magyar helyzetre nézve 1980 és 1989-es adatok Tomka Miklós Magyar katolicizmus*, Budapest, 1991. Hivatkozás helye
- [5] Máté-Tóth András: *Plébánoshiány*, *Egyházfórum* 7 (1992), 3, 33-48A Hivatkozás helye
- [6] *Ennek nyomán a Papi szolgálatról és életről szóló határozat teológiai alapvetése PO 2*. Hivatkozás helye
- [7] *Római Dokumentumok VI*. Budapest, 1998. Hivatkozás helye
- [8] Vö.: *Egyházfórum* 1995. 4. és *Vigilia* 1997. 7. szám. Hivatkozás helye

BAJNOK ORSOLYA ÉS KRISTÓF

HA NEM JÖN A GYEREK...

A 2014-es Bokor Nagytáborban tartottunk előadást ezzel a címmel. Az alábbiakban az előadás vázlatát találjátok, amelyet valamennyire kidolgoztunk, de azért a formája messze van az irodalmi műfajoktól. Bízunk benne, hogy ennek ellenére hasznosítható lesz.

Kit érint a gyermektelenség?

Egyre többeket! A téma aktualitását jelzi, hogy ma már minden ötödik pár termékenységi problémákkal küzd. 2 tényező is közrejátszik ebben:

- ✓ A spermaszám drasztikus csökkenése (1989-ben az átlagos spermaszám 73,6 millió/ml volt, 2005-ben viszont már csak 49,9 millió/ml → 16 év alatt 2/3-ára csökkent; azonban már a '89-es adat is alig több, mint a fele az 1940-ben mért számoknak, így 65 év alatt 66%-os csökkenés mérhető)
- ✓ Ki, mikor szánja rá magát a gyermekvállalásra. Néhány idevonatkozó adat: míg az 1960-as években az első alkalommal szülő nők átlagéletkora 22-23 év volt, az ezredforduló után néhány évvel már 26-27 év. Az adatok mutatják, hogy az életkorral párhuzamosan nő a meddőségi problémák gyakorisága is.

Másrészt viszont szinte biztos, hogy mindenki ismer olyanokat, ahol probléma volt, hogy nem érkeztek gyerekek a tervezett időben. Többen is vagyunk ilyenek a Bokorban.

Meddőségi kezelések

- ✓ *Gyógyszerrel* megoldható hormonális problémák kezelése (Clostylbegyt, stb)
- ✓ *Műtétek* (pl. petevezeték-elzáródás, átjárhatósági problémák)
- ✓ *Inszemináció*: kisebb hormonkezeléssel a peteérés stimulálása, optimális időpontban tüszőrepedés kiváltása. Ilyenkor a frissen leadott spermiumváladékot a méh üregébe fecskendezik. Az eljárás sikerességi rátája 15-20%, amely kedvezőbb a spontán „otthoni” teherbeesési aránynál (10-15%).
- ✓ *Lombikprogram*: a lombikbébi eljárás (ún. In Vitro Fertilizáció) lényege az, hogy a fogantatáshoz szükséges ivarsejtek találkozása a méhen kívül történik, majd a megtermékenyült és osztódásnak induló embriót visszautletik a méhüregbe. Hormonális stimuláció után több tüsző nő, ezeket műtéti úton leszívják, egyesével megtermékenyítik, majd 2-3 nap múlva visszahelyezik őket. A sikerességi rátát arra hivatkozva nem publikálják, hogy az ilyen eljárásra szorulóknál komoly termékenységi probléma van, így a számok nem összevethetők. Nagyságrendileg a befejezett beavatkozások 25-30% -a lehet sikeres.

Az inszemináció is és a lombikbébi program is végezhető donorsejt használatával.

Necces dolgok a lombikeljárás során

Lombikprogram esetén a petefészket hormonokkal alaposan stimulálják, így a normál 1 helyett jóval több (egyéntől függően akár 8-12) is megéri. Bizonyos eljárások esetén mikroszkóp alatt választják ki a megfelelő spermiumokat. Csak a legegészségesebbnek tűnő osztódásnak induló embriót ültetik vissza (max. hármat). A maradék embriókat – amelyek a táptalajban a megfelelő paraméterek szerint fejlődnek – lefagyasztják későbbi felhasználásra, de ezt egy (nagy?) részük nem éli túl.

Azaz ilyen eljárásba tehát csak akkor vág bele egy ember ép lélekkel, ha az emberi élet kezdetét nem szigorúan a petesejt megtermékenyülésétől számítja, hanem például az osztódásnak induló embrió méhbe történő beagyazásától.

Mennyibe kerül?

Egy-egy beavatkozás – intézménytől függően – a TB támogatás ellenére is több, mint százezer forintba rúghat. A TB az első öt beavatkozást támogatja.

Sikertelenség

Kudarckok

A gyermektelenség egy olyan közegben, ahol természetes a több gyerek vállalása (mint pl. a Bokor), kudarcélményként jelenhet meg. Márpedig az ember a kudarcairól általában meglehetősen nehezen beszél, akármilyen legyen az: egy sikertelen vizsga, drogossá lett gyerek vagy pont a gyermektelenség. És ezen nem segít az sem, ha az ember tudja, hogy nem felelős a helyzetért, amiben van.

Másrészt viszont az, ha baráti kapcsolatokban tabutéma lesz a gyermektelenség, azaz nem merünk róla beszélni, akkor az őszintétlen, felületes helyzeteket és találkozásokat eredményez.

Jó lenne, ha erre a várákozásunk éve alatt kifejlesztettünk volna valamilyen megoldási technikát, de sajnos nem sikerült. A kudarc kudarc marad, és a „bekérdezések” nem feltétlenül könnyítik meg a sikertelenség feldolgozását.

Egészen más az olyan szituáció, ahol hasonló cipőben járó emberek-párok találkoznak és beszélhetnek egymással. Érdemi információcserére itt van lehetőség. De a mi tapasztalatunk az, hogy ettől nem lesz könnyebb másokkal is beszélni róla, és a lelki terheken sem enyhít jelentősen.

A gyermektelenség pozitívumai

Meg kell találni a módját annak, hogy jól érezzük magunkat akkor is (és addig is), amíg nincs gyerekünk. Akármennyire is nehéz dolog benne lenni, de ha kívülről szemléljük, vannak kétségtelen pozitívumai annak, ha két viszonylag fiatal ember önálló, független egzisztenciával rendelkezik, miközben nincsenek gyerekekkel

járó kötöttségek. Oda megy, azt csinál, olyan hobbiban mélyed el, amiben csak szeretne. Hány sokgyerekes álmódzik ilyenről kötetlen életről...

Egy gyermektelen párnak azonban fel kell nőnie ahhoz, hogy a helyzetében a *lehetőséget* lássa meg (pontosabban: lássa meg a lehetőséget is). Nálunk sem volt az magától értetődő, hogy érezhetjük jól is magunkat a bőrünkben. De közönnyel, kedvetlenül vagy depresszióval mi értelme elfecsérelni az éveket? Nem célszerű, ha minden jövőbeli eseményről az jut eszünkbe, hogy „vagyon terhes lesz[ek]-e már akkor?”

Örökbefogadás, mint megoldás

Két elterjedt téves véglet létezik:

- ✓ az örökbefogadás egy egyszerű dolog, és így segíthetünk egy szerencsétlen sorsú kisgyerekeknek (karitás céljal); a hollywoodi sztárok divatossá is tették ezt
- ✓ aki örökbefogad, az az önzetlenség mintaképe, és egy életre szóló óriási áldozatot vállal

Az igazság máshol van: *aki örökbefogad, az saját gyereket szeretne, és máshogy nem lehet neki*, vagy csak olyan áron, amit nem akar vagy nem tud vállalni. Nem valaki másnak a gyereket akarja felnevelni karitásból vagy szánalomból. A *nevelőszülők* azok, akiknek az a feladatuk, hogy krízishelyzetben levőknek védő családi közeget biztosítsanak. A nevelőszülőnek ez a munkája, ezért fizetést kap, cserébe le kell mondania a gyerekről, ha a vér szerinti szülőhöz visszahelyezik vagy örökbe adják.

Az örökbefogadás gondolatának meg kell érnie ahhoz, hogy megalapozott döntés legyen. Az örökbefogadós tanfolyamunk így kezdődött: „az örökbefogadásnak egy hármasság veszteségi helyzetből kell valami jót kihoznia”.

A hármasság veszteségi helyzet az alábbi:

1. A szülőanya vesztesége: elvesztette a gyereket
2. A gyerek vesztesége: elvesztette a szülőanyját és az első kilenc hónap is mindig szomorú. Mindig. Mélyszegénység, hajléktalanság, alkoholizmus, drog, prostitúció, az anya kiskorú, titkolt terhesség (nem a férj az apa vagy a szülők reakciójától fél az anya), elhagyatottság. Bizonyos esetekben a gyámhivatal veszi ki a gyereket a vér szerinti családjából, például bántalmazás vagy egyéb bűncselekmények miatt. (Ilyenkor még nem válik örökbe adhatóvá, csak ha a szülők nem látogatják.)
3. Az örökbefogadó vesztesége: meddőség, lombikok, vetélések, stb miatt nem születhet vér szerinti gyereke, az örökbefogadott gyerek nem lesz genetikailag a „folytatása”

Ezeknek a veszteségeknek a tagadása, el nem fogadása kódolja a későbbi problémákat. Az lesz jó szülő, aki ezeket feldolgozta, a meddőség tényét elfogadta, az örökbefogadást nem pótléknak, vészforogatókönyvnek tekinti, hanem teljes értékű megoldásnak tartja.

Ezért aztán helytelen az a várakozás is, hogy „jelentkezünk be örökbefogadásra, hátha emiatt oldódik a görcs és jönni fog a baba”. Van ilyen eset, nem is egy, de

egyáltalán nem ez a jellemző. Az örökbefogadás nem pótlék, emellett dönteni kell.

Néhány tudnivaló az örökbefogadásról

Először is: a magyar állampolgárok kivételes helyzetben vannak Európán belül, mivel nálunk országon belül is lehetséges az örökbefogadás. Tőlünk nyugatabbra az országon belüli örökbefogadás nagyon ritka, a gyermektelen párok általában Afrikából vagy Ázsiából kaphatnak gyereket, jellemzően sohasem újszülöttet.

Másodszor: mindig a gyerekek keresnek szülőket, nem a szülőknek gyereket.

Az első lépés a folyamat során a Területi Gyermekvédelmi Szolgálat (TEGYESZ) való bejelentkezés. Az alábbiakat fontos, hogy még az első beszélgetés előtt eldöntse a pár:

- ✓ Nyílt vagy titkos örökbefogadást szeretne
- ✓ A *titkos örökbefogadásokat* az állami rendszer intézi, ez annyit jelent, hogy a vérszerinti és az örökbefogadó szülő nem ismerik egymást.
- ✓ A civil szervezetek ún. krízisterhes nőkkel foglalkoznak, segítik őket a várandósság során, eközben listát vezetnek a várázókról. Ha az anya biztos benne, hogy nem akarja felnevelni a gyereket, összehozzák egy örökbefogadásra várázóval, és a szülés után annak javára lemond a gyerekről. Ez a *nyílt örökbefogadás*, ahol a két fél találkozik. Ily módon csecsemőt lehet örökbe fogadni, aki megússza az állami gondozást és a vele járókat, rögtön családba kerül, a kórházból az új szülők vihetik haza. Másrészt ilyenkor előfordulhat, hogy az örökbefogadó már beleéli magát a gyerek érkezésébe, akár a kezébe is fogja, de az életadó még a lemondó nyilatkozat előtt meggondolja magát. (A gyerekről lemondani csak a megszületése után lehet.) Ez egyáltalán nem ritkaság.
- ✓ Milyen korú babát szeretne
- ✓ Elfogad-e sérült babát (pl. korrigálható sérülés, netán egyéb nem korrigálható fogyatékoság)
- ✓ Van-e származási kikötése (a gyakorlatban: elfogad-e cigány babát)

Ezután pszichológiai és egészségügyi vizsgálat következik, elvégeznek egy környezettanulmányt és részt kell venni egy néhány napos felkészítő tanfolyamon. 6-9 hónap, amíg az ember gyámhivatali alkalmassági határozathoz jut, innen indul a várakozás.

✓ *Várakozási idő*

A rendszer előnyben részesíti a házaspárokat. Néhány civil szervezethez csak házaspárok jelentkezhetnek. Élettársi kapcsolatban élők egyedülállóként fogadhatnak örökbe. (Ugyanúgy, ahogyan egyébként a melegek is.)

A várakozási idő attól függ, hogy hány kikötést tesz az örökbefogadó. Az örökbefogadók túlnyomó többsége egészséges, 3 év alatti gyereket szeretne, így rájuk 3-4 évet kell várni. Cigány vagy sérült gyerekek vállalása esetén a jellemző várakozási idő 1 év vagy még kevesebb.

Nagyon fontos, hogy a várakozási idő lerövidítése érdekében nem szabad olyan engedményeket tenni, amik nem valósak. A gyerek családba érkezik, így a tágabb családnak is el kell tudnia őt fogadni.

✓ **Életkor**

Örökbe fogadni 25 éves kortól lehet, házaspár esetén legalább az egyik félnek ennyi idősen kell lennie. Másrészről pedig az örökbefogadott gyerek és a fiatalabb szülő között legfeljebb 45 év lehet a korkülönbség. Ezt mondja a jogszabály, azonban néhány civil szervezet mindenképp az anya életkorát tartja mérvadónak, mivel az örökbe adók is elsősorban ezt nézik. Így - a várakozási időt is tekintetbe véve - a 40 év feletti nők nem biztos, hogy már újszülötthöz juthatnak.

✓ **Örökbefogadás és a reménytelen társadalmi rétegek**

Van még egy viszonylag gyakori tévképzet a mélyszegénységből származó (cigány) gyerekek örökbefogadásával kapcsolatban: a remény, hogy ha a putri helyett a gyerek tisztas értelmiségi közegben nő fel, az megoldja a társadalmi problémákat. Nem oldja meg. Erőszakos vagy kikényszerített örökbeadással a történelem során sokszor próbálkoztak, a 20. században nevezetesen az ír, a spanyol és az ausztrál példa¹. De ha a szülőanyától elveszik a gyerekét, az tragédia, és a feje tetejére állhat az örökbefogadó, akkor is ugyanezt a tragédiát fogja megélni az örökbefogadott (ún. „kiemelt”) gyermek is.

Az örökbefogadás tehát kicsiben működhet, de társadalmi szinten nem lehet megoldás.

✓ **Meggondolhatja-e magát az életadó?**

Idei változtatás az, hogy nyílt örökbefogadásnál 6 hétig visszavonhatja a szülőanya a lemondó nyilatkozatot, később már nem.² A „hat hetes szabály” a nyílt örökbefogadók számára nagyon hátrányos változtatás, és féltő, hogy a kötődés kialakulását nehezíti. Attól is lehet tartani, hogy nem maga az anya gondolja meg magát, hanem a családja gyakorol rá nyomást, hogy vonja vissza a lemondó nyilatkozatot (pl. ha egy titkolt terhesség utólag kiderül). Jelenleg nincs még tapasztalat arról, hogy miért történnek visszavonások.

✓ **Gyermekkereskedelem**

A helyzet általában az, hogy van egy rendezett, jó körülmények között élő pár, akinek nem születhet gyereke, és adott egy kríziskörülmények között élő anya, akinek pont az van, amit a várakozó pár nagyon szeretne: mag-

zata. Nagyon csábító a helyzet arra, hogy anyagi eszközökkel biztassák az életadót arra, hogy mondjon le a gyerekeről.

Talán mondani sem kell, hogy ez bűncselekmény, és – véleményünk szerint – hétszeres jaja annak, aki ilyesmire vetemedik. Ha egyszer üzletté válik a gyerek, akkor mi akadályozza meg, hogy még egyszer az legyen?

Az ideai törvényi változtatásokkal – éppen emiatt – kötelezővé vált valamilyen engedéllyel rendelkező közvetítő szervezet részvétele az örökbefogadásban, így nem lehet már „orvos ismerőst” megkérni, hogy szóljon, ha inkubátorba tett vagy elhagyott újszülöttet talált. Ennek ellenére fennmaradt a bizalmatlanság az egyes szervezetek között: mindenki meg van arról győződve, hogy a másik tisztességtelen eszközökkel is él, azaz busás pénz fejében előrébb juttat a várakozók sorában, vagy éppen hajlandóak eljátszani a közvetítő szerepét.

✓ **Hivatalos**

Az örökbefogadási eljárás után a gyerek anyakönyvét módosítják, a születési anyakönyvi kivonatán semmi sem utal arra, hogy örökbefogadták, például az anyja neve is az örökbefogadó anyja lesz. Egyedül a születési hely nem változik.

✓ **Megmondás**

Régebben azt gondolták, az a helyes, ha titkolják az örökbefogadást, úgy kell tenni, mintha nem történt volna meg. De ez előbb-utóbb mindig kiderül, ami miatt érezheti úgy az örökbefogadott, hogy egész életében hazugság vette körül. Ezen csak ront az, ha a szülő halála után derül ez ki, mert akkor már megbeszélni (vagy akár a fejéhez vágni) sincs lehetősége.

Később azt gondolták, hogy meg kell várni, amíg kérdez, és a saját nyelvén kell beszélni róla. („Egy másik néni pocakjából bújtál ki, aki nekünk adott téged, mert tudta, hogy mi nagyon várunk rád, és nálunk jó helyed lesz.”) Ezzel csak az a baj, hogy a kérdés elég jó eséllyel rosszkor érkezik: egy zsúfolt buszon, vagy a játszótéren, ahol sokan hallhatják.

Ma már egyértelműen az az álláspont, hogy az örökbefogadásról beszélni kell. Úgy, mint egy természetes dologról, adott esetben meséssel, mindig a gyerek korának megfelelően.

– **Kínos kérdések**

A gyerekek érkezése előtt: Ti mikorra tervezitek? Nem akartok még gyereket?

Az a tapasztalatunk, hogy több év házasság után elég nagy a valószínűsége, hogy a pár már szeretne gyereket, csak nem jön nekik össze. Nem esik jól ilyen kérdéseket hallgatni, és nem esik jól válaszolni rájuk. Kapcsolódva a kudarc feldolgozásának folyamatához, a kérdező nem tudhatja, hogy épp most derült ki, hogy a harmadik lombik sem sikerült (vagy esetleg épp ellenkezőleg, ez a jobbik eset, épp most derült ki, hogy van egy kis remény, de még a közeli hozzátartozóimnak sem meséltem el).

Tehát lehet nagyon szorítani, csendben szurkolni, és rábízni a „problémagazdára”, hogy kivel, milyen körül-

¹ Írorszában katolikus apácák leányanyák helyzetén próbálták úgy „segíteni”, hogy gyermektelen pároknak adták az újszülöttet, Spanyolországban pedig a polgárháború után még politikai színezete is volt az eljárásnak, Mindkét esetben egyházi egészségügyi intézményekben hazudták azt a szülőanyának, hogy a szülést követően meghalt a gyermeke. Ausztráliában az öslakosokat próbálták így „integrálni” egy állami program keretében.

² Titkosnál örökbefogadásnál korábban is volt ilyen, de ilyenkor az örökbefogadót csak az időszak lejáratát után értesítik.

mények között, mit szeretne megosztani a gyerektelenséggel kapcsolatos állapotáról és érzéseiről.

Örökbefogadótól ezt sem érdemes kérdezni: „Sajátot már nem akartok? / A sajátjától már lemondtatok?” Az örökbefogadott gyerek saját gyerek, pontosan ugyanannyira, mint a vérszerinti saját gyerek.

A Szerelmem Temesvár című emlékezés egy személyes életsorson keresztül tükrözi történelmünket a két világháború közötti időszakról az újabb időkig. ... Farkas Rozália egész életében megmaradt temesvárinak, ide fűzték gyermekkori emlékei, ahogy édesapját magyarként rendelték a román király vonatára mozdonyvezetőnek, fiatalságának epizódjai, első szerelme, melyet a történelem vonatkerékei gázoltak el.

„Neked két hazát adott a végzeted” – mondhatjuk Tompa Mihállyal, de Rozália a másodikban is csak bukattal tudta megvalósítani ki nem teljesedett sorsát. Bátor megnyilatozások, vállalásai miatt szüntelenül elsodorja az 50-es évekbeli politikai üldöztetés, vallásüldözés, kicsapatás az egyetemről, végül a megoldást a tanári hivatás megtalálása jelenti. A könyv az emberi helytállás bemutatása mellett érdekes epizódokat villant fel a korszak történelméből.

Részletek a könyvből:

Apu előttem pár hónappal érkezett Debrecenbe, először csakugyan szerzett valamilyen lakáslehetőséget, de gyanútlanul megengedte egy házaspárnak, hogy beköltözzenek, úgyhogy hamarosan azok lettek az urak. Ebben a lakásban én csak pár napot tölthettem, végül apám is elköltözött onnan, a vasúttól kapott szolgálati

férőhelyet, ahova én viszont nem mehettem. Ritkán találkoztunk, a vasúton szinte megállás nélküli volt a szolgálat, mégis valamilyen kapaszkodási pontot jelentett, hogy legalább egy városban vagyunk. Így aztán megindultam a Nagyállomás környéki utcákon, hogy szállást keressek... Erről a bázisomról jártam eleinte az egyetemre, amikor biciklihez jutottam, azzal közlekedtem, nem került pénzbe...

Reggelenként alig vártam, hogy kinyíljon a Szent Anna-templom, fél hétkor én voltam az első belépő, naponta hallgattam misét, áldoztam, ez már belülről fakadt. Az egyetemi közösség tagjai valószínűleg figyeltek, látták, hogy mindig ott vagyok, és hogy egyedül vagyok. Egyszer csak utánam lépett Bacsa Erzső, ő már tagja volt a Bulányi atya által szervezett csoportnak, amelyhez aztán én is csatlakoztam. Erzső olyan természetesen szólított meg, nem akarsz-e közénk jönni. Azt feleltem, de hogy nem, azt sem kérdeztem, hogy ők kicsodák, örültem, hogy valaki szól hozzám, így kerültem be a csoportba, amelynek aztán aktív tagja lettem... Később az egyetemen megkérdezték, hol laksz, kiderült, hogy egy virágoskert közepén, akkor bevettek a Horthy Miklósné Egyetemi Leánykollégiumba, akkor még így nevezték. Ott nagyon jó dolgom volt, majdnem mind tagjai voltak a Gyurka által szervezett közösségeknek...

Rendszeresen jártam a csoportba is, akkor még nem bokornak nevezték. A csoportok öt-hat tagból álltak, minden héten volt összejövetel. Bacsa Erzső bemutatott Gyurkának, aki egyszer bekerült, annak az is a feladatai közé tartozott, hogy másokat is hozzon magával. Kezdetben Gyurka vezette a csoportot, még nem bízta ránk, tanulnunk kellett. Minden héten találkozott az összes csoporttal, nem tudom, hogy csinálta, mindenre volt ideje.

Corvin Kiadó – Déva 2014

(Kézbevehető a június 6.-i Ünnepeken)

BÓTA TIBOR

EQ TÁJÉKI BARANGOLÁS

(TÖPRENGÉS AZ EMBER ÉRZELMI INTELLIGENCIÁJÁRÓL)

„....megijedni, nekibátorodni, megkivánni, megharagudni, megszánni — általában örülni és bánkódni lehetséges a kellő mértéknél jobban is, kevésbé is, csak hogy persze mind a kettő helytelen; ha ellenben mindezt, akkor tesszük, amikor, ami miatt, akikkel szemben, ami célból, s ahogyan kell: ez jelenti a közepet és a legjobbat, ez pedig éppen az erény saját-sága.”

(Arisztotelész: Nikomakhoszi etika, 1106 b)

Az emberi érték fogalma erősen átalakulóban van. Régen úgy mérték az embert, hogy milyen okos, hol és milyen végzettséget, képesítést szerzett. A megszerzett tudás, ill. hogy az ember azt változó összefüggésekben hogyan képes alkalmazni, ezek határozták meg az ember értékét. (Ennek megközelítő-elemzésére, „mérésére” született meg az IQ³ [Intelligence Quotient] teszt, azaz az intelligencia tényező meghatározása.)

Ma⁴ már új tendenciák érvényesülnek az ember megítélésében: pl. milyen önismerettel rendelkezik valaki, mennyire kreatív, hogyan tud a másik emberrel bánni (empátia készség, meggyőző képesség...). Ezzel párhuzamosan megjelent a tudás alkalmazására való képességeken túli más képességek vizsgálatának igénye is.

Sokáig úgy tartották, hogy a magas IQ értéke megjósolja a sikert az élet minden területén. „Az IQ a legjobb esetben is csak 20 százalékát⁵ teszi ki a sikert befolyásoló tényezőknek, a

fennmaradó 80 százalék más képességekre vezethető vissza” állítja Daniel Golemann⁶. Ezen képességek elemzésével más teszt-vizsgálatok⁷ foglalkoznak. Jelen írásomban az ember érzelmi képességeivel szeretnék foglalkozni, összefoglaló néven az ember érzelmi intelligenciájával. (Ezt a területet az EQ [Emotional Quotient] tesztek segítségével próbálják vizsgálni.

„Kutatási eredmények bizonyítják, hogy életünk majd minden területén fontosabb szerepet játszik az EQ, mint az IQ. Ez a törvényszerűség fokozatosan érvényesül napjainkban, amikor a kontrollra épülő ipari korszakból átlépünk a motivációra épülő információkorszakba. Az éntudatosság, az önmotiváció és az önmenedzselés lényeges összetevője az empátianak és a társas kapcsolatoknak.” (Dr. Stephen Covey⁸)

Elméleti megfontolások

Az **érzelmi intelligencia** a képességek azon fajtája, ami a saját és mások érzelmeinek érzékelésével, megélésével, kezelésével és pozitív befolyásolásával kapcsolatos. Képességeket összefoglaló fogalom.

Az ember saját érzelmeinek kezelésével kapcsolatos

képességei például: önmaga ösztönzése, a csalódásokkal dacoló rendíthetetlen kitartás, az indulatok lefékezése, a vágykielégítés késleltetése,

hangulatváltozásainak kiegyensúlyozása, érzelmi-harmóniára való törekvése. Az ambíció, az önkontroll és az önismeret is idesorolható.

Az ember kapcsolataiban az érzelmi intelligencia fejlettségére utal, ha "bánni tud" embertársaival. Ha saját,

és mások érzésvilágában is eligazodik, ha megtalálja társaival a közös hangot, és ha képes egyrészt olvasni a

³ Máig vitatott, hogy létezik-e egyáltalán általános értelmi képesség, vagy az IQ inkább többféle képesség (általános /g-faktor: felfogó-értelmező képesség, logikai-, következtető-, kombinációs készség, és különféle speciális képességek /s-faktor: verbális, vizuális, téri.../ interakciójának eredője?

⁴ Már 1920-ban E. L. Thorndike (amerikai pszichológus) az emberi kapcsolatok értelmi/érzelmi összetevőit elemezte, és bevezette a „társas intelligencia” kifejezést. Sok idő telt el, míg a '80-as évek vége felé a kognitív pszichológia vizsgálódásaiban ismét helyet kapott az érzelem is. Az utóbbi évtizedekben kialakult egy új kutatási irányzat (pozitív pszichológia), mely egyrészt a „lelkileg egészséges” emberre koncentrált, másrészt vizsgálataiban az érzelem, mint az értelemmel teljesen egyenrangú elem jelent meg.

⁵ Más intelligencia kutatók a százalékarányt vitatják, de abban legtöbbször egyetértenek, hogy az IQ semmiképp sem meghatározó az emberi élet sikeressége szempontjából.

⁶ Daniel Goleman (1946.–) amerikai pszichológus, tudományos újságíró, az **érzelmi és társas intelligencia** neves kutatója. Az idézet az „érzelmi intelligencia” c. könyvéből való.

⁷ Az IQ teszt az ember értelmi képességeinek elemzi. Az EQ (EI) „érzelmi intelligencia” teszt az érzelmi életünket vizsgálja. Az SQ „rendszerző intelligencia” teszt az ember alkotó kreativitásának elemzésével foglalkozik. Az AQ teszt a műveltségi intelligenciát vizsgálja. Az interperszonális intelligencia teszt az ember szociális kapcsolatait, az intraperszonális intelligencia teszt az önismeretét vizsgálja.

⁸ Dr. Stephen R. Covey (1932-2012) nemzetközileg elismert szervezethez tartozó szakértő, és az érzelmi intelligencia kutatója. MBA (a világ legrangosabb, legismertebb egyetemi fokozatú végzettsége a menedzsment területén) fokozatát a Harvard Egyetemen szerezte, majd a Brigham Young University-n doktorált, ahol a szervezeti viselkedés és üzleti menedzsment professzora volt. Kilenc gyermek édesapja és negyvenhárom unoka nagyapja.

másik gesztusaiból, másrészt beleélni magát a másik helyzetébe. Ha hatni tud embertársaira. Ha az érvein túl más eszközei is vannak arra, hogy el tudja fogadtatni meglátásait. Vannak olyanok, akiknek az érzelmi intelligenciájuk annyira fejlett, hogy valósággal elvarázsolják a környezetüket. A művészek, sikeres közéleti személyek, lelki és társadalmi alakulatok vezetői sohasem az IQ-jukkal hódítják meg környezetüket, hanem érzelmi intelligenciájukkal, a fellépésükkel, bájukkal, amit másként karizmának is neveznek.

A magas EQ birtokában az embernek jóval nagyobb esélye van a kiegyensúlyozott, harmonikus, önmagát és környezetét elfogadó /nem elégedetlenkedő/ életre. Hatalmas előnyt szerez a magánélet, a közösségépítés, a kapcsolatteremtés területén. Önmaga és környezete helyesebb és mélyebb megismerése által képessé válik hosszú távú döntések meghozatalára.

"Érzelmeink kezelése – főként egy komolyabb kihívás esetén - sokunknak problémát okoz. Pedig a jó döntéshez tárgyi tudás mellett önismeretre és érzelmeink kezelésében való jártasságra is szükség van. Mégpedig akkor, amikor azt a legnehezebb alkalmazni." (Travis Bradberry⁹)

A valódi együttműködés kialakulása szempontjából elengedhetetlen az érzelmi intelligencia magasabb szintje. Az együttműködés akkor valódi, ha a közösség teljesítménye jóval felülmúlja az egyének teljesítményeinek összegét, azaz, ha a csoport-szinergia¹⁰ hatása érvényesül.

Goleman az érzelmi intelligencia definícióját a következő öt érzelmi képességre alapozva határozta meg (1995):

1. Képesség felismerni és megnevezni saját érzelmi állapotunkat, megérteni a kapcsolatot az érzelmeink, gondolataink és tetteink között. (Öntudatosság.)
2. Képesség érzelmeink kezelésére – képesség arra, hogy ellenőrizni tudjuk érzelmeinket, illetve a nem kívánatos érzelmi állapotokat kívánatosabb érzelmi állapotok irányába tudjuk eltolni. (Önirányítás)
3. Képesség arra, hogy tudatosan olyan érzelmi állapotba kerüljünk, amely produktivitáshoz és sikerességhez vezet. (Önmotiválás.)
4. Képesség mások érzéseinek olvasására, érzékenynek lenni mások érzéseire. (Empátia.)

✓ ⁹ Travis Bradberry amerikai tudományos klinikai pszichológus az érzelmi intelligencia kutatója. „Az érzelmi intelligencia sikerkalauz” (Minden, amit az EQ sikeres alkalmazásáról tudni kell)” c. könyv társszerzője.

¹⁰ Csoport(csapat)-szinergia (egyének szinergikus kapcsolata) amikor a motiváló képesség, az egy irányba húzás(közös cél), a közös felelősség, és kockázatvállalás valamint a csapatszellem kialakulása által az egyének közösen olyan eredményességre tesznek szert, mely messze túlmutat az individuális teljesítmények összegén.

5. Képesség kielégítő (kölsönösen elégedettséget és örömet adó) kapcsolatok létrehozására és fenntartására. (Kapcsolatteremtés.)

Fogalomtisztázás

Ami az érzelmi intelligencia kutatók gondolataiban közös:

- Mindenkinek vannak érzelmei. Az érzelmi vagy racionális beállítottság – bár erősen befolyásolja érzelmi képességeinket, de - nem határozza meg azt. (Jung óta tudjuk, hogy ami a tudatunkban domináló, annak ellentétpárja a tudattalanban él és hat, sőt ott fokozott energiával rendelkezik, és tör fel időnként a legváratlanabban.)
- Az embernek ki kell mutatni az érzelmeit (ez Arisztotelésznek sem volt kérdés). A kérdés csupán az, hogy mit jelent a „kellő mértéknél kevésbé, vagy jobban” történő kimutatás, azaz a két egyformán helytelen magatartás, amelyeket az embernek kerülnie kell?
- Az ember érzelmeinek kimutatása elsősorban az önmagával kapcsolatos, belső világában zajló folyamatokat leíró érzelmekre vonatkozik, természetesen a másik iránti érzelmeire is.
- Az embernek meg kell tanulni az érzelmeit kezelni!

De mi is az érzelem?

„Az érzelem a személy számára jelentős esemény okozta belső, több tényezőből kialakuló állapotváltozás. Részei a szubjektív érzés, a fiziológiai változások, az arckifejezés, a kognitív kiértékelés és a viselkedési-cselekvési tendenciák”¹¹.

Nemcsak a személy számára rendkívüli, jelentős események okozhatnak állapotváltozást, hanem a különböző feldolgozandó információk is, amelyeknek két alapvető területe van: a személyen belül keletkező (intrapersonális), ill. a személyek közötti érintkezés során keletkező (interperszonális) információk. A változások maguk is, mivel kizökkentik az embert a megszokottból, stresszhelyzetek¹², azaz olyan események, melyek állapotváltozást idéznek elő az emberben. Az ember számára elsősorban azok az események tűnnek jelentősnek, amelyek az életét közvetlen érintik, és közérzetét befolyásolják.

¹¹ Pléh Csaba (1945.–) [Széchenyi-díjas](#) magyar pszichológus. Az [MTA](#) rendes tagja, a [BME](#) Kognitív Tudományi Tanszékének alapító egyetemi tanára, iskolateremtő [agykutató](#). Idézet a *Pszichológia c. akadémiai lexikonból* (Akadémiai Kiadó 2010)

¹² Minden változás stresszhelyzetet okoz. Jó vagy örömteli stresszhelyzet: pl.: az ember nyer a lottón, vagy szerelmes lesz. Rossz, vagy bántó stresszhelyzet: Ami sérülést okozhat, nehéz feldolgozni, és ami után gyakran feldolgozatlan feszültségek maradnak az emberben. „A feldolgozatlan stresszhelyzetek keltette negatív érzelmi állapot a disztessz” (Pléh Csaba).

Az ember érzelmei rendkívül összetettek¹³, több tényező együttes kölcsönhatását jelentik:

- Belső testi változások, válaszok, elsősorban a vegetatív idegrendszer reakciói.
- Kognitív kiértékelés által létrejövő vélekedés, amelynek tartalma, hogy egy negatív vagy pozitív esemény megy végbe. [Azaz, hogy egy helyzet, vagy esemény a személy céljai és jólléte (jó közérzete) szempontjából milyen.]
- A partner arckifejezésről érkező visszacsatolás (mimikai visszajelzés, nonverbális jelzések)
- Érzelmi reakciók. Például a düh gyakran vált ki agressziót, a félelem menekülést, az öröm pedig nevetést.

Különösen az erős érzelmei (pl. öröm, félelem) átélésekor az ember megfigyelhet önmagán bizonyos testi változásokat, pl. gyors szívritmus, szaporább légzés, izzadás, kézremegés stb. Az érzelmeiket kísérő élettani változások többsége elsősorban a vegetatív idegrendszer, szimpatikus¹⁴ tónusának eredménye. Az idegrendszernek ez a gerjesztettségi, készenléti állapota (arousal¹⁵) készíti fel a szervezetet (a szervezet tartalékait mozgósítva) pl. félelem esetén a veszély forrásának elkerülésére, vagy öröm esetén a válaszreakcióra. Éppen ezért a tartósan fennálló szimpatikus tónus előbb utóbb a szervezet kimerüléséhez vezethet. Az erős (intenzív, tartós) érzelmei fizikailag is kimerítőek.

Az érzelmei osztályozása

Az ember érzelmeit sokféle szempont szerint lehet csoportosítani (csak néhány példa):

- *Egyetemes vagy alapérzelmei*, amelyek minden kultúrában, sőt legtöbbször az állatok világában is megtalálhatók és felismerhetők. Kezdetben a szakirodalom 4 alapérzést nevezett meg, Golemann már 8 alapérzésről beszél [düh(harag), szorongás(félelem), gyász(szomorúság), undor, meglepettség(meglepődés), boldogság(öröm), szeretet, szégyen(bűntudat), bár ez utóbbit mások összetett és nem alapérzésnek tartanak, mint pl. a káröröm. (zárójelben a korábbi elnevezés)]. Vannak

kutatók, akik a 9. alapérzésnek a kíváncsiságot, más néven tudásvágyat jelölik meg.

- Csak az emberre jellemző érzelmei. Intellektuális érzelmei ("aha-élmény", biztonságérzet...).
- Erkölcsi vagy morális érzelmei (meghittség utáni vágy, szelídség, bátorság, és egyéb erények megfelelő mértékének megérzése). Esztétikai érzelmei (harmónia, romantika érzése, katarzisi élmény).
- Evolúció során kialakult, ill. tanult érzelmei. [Ez utóbbiakat az ember a szocializáció során sajátítja el (pl.: empátia, részvét...)]
- Polaritás szerint (kellemes vagy pozitív érzések, ill. kellemetlen vagy negatív érzések)
- Az érzelmei intenzitása ill. tartóssága szerint: Kevésbé intenzív, de tartós érzelmi állapot. (pl. a hangulat. Itt a tartósság mértékére kell figyelni.) Nagyon intenzív rövid ideig fennálló érzelmi állapot. (pl. az indulat. Itt az intenzitás mértékére kell figyelni.) Nagyon intenzív és tartós, akár életünk végéig fennálló érzelmi állapot. (pl. a szenvedély. Itt mind az intenzitás, mind a tartósság mértékére figyelni kell.)

Érzelmi intelligencia a gyakorlatban

Érzelmeink átélése, kezelése

Spinoza¹⁶ az érzelmeikkel kapcsolatban kétféle érzelmeiről beszél:

- „A szenvedő érzelmei átélése közben az embert kényszer hajtja, olyan indítékoknak válik eszközévé, amelyeknek nincs is tudatában.
- A cselekvő érzelmei átélése közben az ember szabad, ura érzelmeinek.”

Az embernek meg kell tanulnia az érzelmeit kezelni.

Az érzelmei kezelés helyes mértékű meglétét jelzik az alábbiak: Tudom uralni érzéseimet/hangulataimat. Erős stressz helyzetben képes vagyok megőrizni a nyugalمامat. A félelmeim nem hatalmasodnak el rajtam. A negatív élményeket, belátható időn belül képes vagyok feldolgozni.

Jézus zseniális kezelte érzelmeit. (A *Mk 1,40-45-ben* Jézus egy leprást megérint, az meggyógyul, és Jézus a paphoz küldi, hogy mutattassa meg magát [Lev 13,49], és ráparancsol, hogy senkinek se szóljon erről; de az, mi-helyt elindul, hírsztelni kezdi a dolgot, úgyhogy Jézus már nem mehet nyilvánosan a városba.) Mi is történt? Jézusnak megesett a szíve a rászorulón, majd menekült a „csodadoktor” szerep elől. (Ez újból és újból ismétlődött.) A törvényre figyelmeztette a volt leprást, miközben Ő maga is megsértette a törvényt a leprás megérintésével. Mindent odaadott a küldetésért, és mégis egyetlen emberért hajlandó volt azt veszélyeztetni (a meggyógyított hírsztelése által). Mennyi látszólagos ellentmondás!

¹³ Taskó Tünde pszichológus, az egri Eszterházy Károly Főiskola pszichológiai tanszék docense. Az EKF [Neveléstudományi Doktori Iskola](#) oktatója. Részlet a „Pszichológia elméleti alapok” c. munkájából.

¹⁴ A TÓNUS szó idegrendszer esetén az aktív működést jelöli. A SZIMPATIKUS idegrendszeri tónus akkor növekszik, amikor az ember feladathelyzet előtt áll, amikor stresszhelyzetbe kerül és reagálnia kell. Egyrészt a készenléti érdekében felpörög az ember anyagcseréje, és az emésztése, kiválasztása amennyire lehet, leáll. Amikor a feladathelyzet megoldódik, a szimpatikus tónus csökken, és a PARASZIMPATIKUS tónus emelkedni kezd, ekkor történik a szervezet regenerálódása.

¹⁵ Arousal: Váratlan, új helyzetekben megjelenő központi idegrendszeri gerjesztettségi állapot. A helyes érzelmi reakcióhoz az arousal optimális szintje szükséges, a túl magas, vagy túl alacsony szintű arousal káros, vagy elégtelen érzelmi reakciót vált ki.

¹⁶ Benedictus (Baruch) Spinoza (1632.–1677.) holland filozófus a [felvilágosodás](#) korának [racionalista](#) filozófusa, a [panteizmus](#) képviselőjeként is emlegetik.

Vajon mi játszódhatott le Jézus érzésvilágában? Az is figyelemre méltó, hogy hogyan tudott élni az erények dialektikájával (félts és békéjét mégis félelemmentesnek nevezte; sírni is és mulatni is tudott, szelíd volt, de haragra gerjedni is tudott, ha a „kell” ezt diktálta neki). Érzéseinek meg volt a helye.

Érzelem kimutatás

Az érzellem kezelés mellett fontos az érzellem kimutatása is, amely az emberben lévő érzellem kommunikációját szolgálja. Az érzellem kimutatás igen összetett folyamat, a verbális kifejezésen túl, testünk számtalan megnyilvánulása részt vesz benne. [Az ember érzelmeit legszembetűnőbben arckifejezése tükrözi, de testének igen sok jelzése is árulkodik róla: gesztusai, hanglejtése, hangszíne, beszédtempója, testtartása... (Például a hangmagasság hirtelen emelkedése félelmet jelezhet, vagy a felgyorsult beszédtempó szorongásra utalhat.)] Érzelmünk kimutatása szempontjából két elítélendő szélsőséges magatartás-forma létezik: a határt nem ismerő önmutogatás, és a szakfander mögé rejtőző teljes elzárkózás. A két szélsőség között megtalálni a helyes mértéket gyakran nem is olyan egyszerű, és folyamatos (tudatos/tudattalan) belső mérlegelő-küzdelem vállalását jelenti. Amiben – mint folyamatban – megfér:

1. Az ambivalens érzés. Az érzellem kimutatás közben egyszerre átéli az ember a szabadság és kiszolgáltatottság érzését.
2. A kilengés az egyik vagy másik szélsőség felé, majd visszatérés a helyes mérték irányába
3. Olyan szélsőségesnek tűnő érzellem, amelyet csak a körülmények tesznek elfogadhatóvá. Az „amikor, ami miatt, akikkel szemben, ami célból” adhat értelmet/értéket ezen érzéseinknek (Arisztotelész). [pl.: A szelíd Jézus asztalborogatása (erős indulata) a templomban! (Mt 21 11.12)]

Akinek kellő mértékben fejlett az érzelmi intelligenciája, az önmagával kapcsolatosan:

- Vállalja és nem szégyelli érzéseit. Nem zavarja, ha egy magható jelenetnél - férfi létére - könnyesebb szökik a szemébe, vagy nem zavarja, ha esetleg lelkesedését megmosolyogják.
- Képes különbséget tenni egy gondolat és egy érzés között. Érzéseit nem nevezi gondolatnak. „Ez a szöveg számomra túl magas, szinte butának érzem magam” (érzellem) helyett nem mondja: "Azt gondolom, ez túl érthetetlen és magasröptű duma volt!" (gondolat).
- Képes a düh bénító érzését, a változtatás vágyával helyettesíteni. A düh és a harag érzését képes átalakítani úgy, hogy energiát érezzen magában a helyzet produktív megoldására.
- Igyekszik (az erőltetett mosoly helyett) a negatív hangulatait, érzéseit pozitívvá formálni. Azt kérdezi önmagától: "Mit is érzek én most? - Mit szeretnék helyette érezni?" Majd pedig, "Mit tehetnék azért, hogy így érezzem magamat?" Azt kérdezi a

másiktól: Mit érzel most? Majd pedig, "Mivel lehetne neked segíteni, hogy jobban érezd magad?"

Érzelmünk megosztása másokkal

Az embernek vannak megosztható, és meg nem osztható érzelmei.

A meg nem osztható érzelmenek megosztani akarása igen súlyos tévedés! Egyrészt mert nem képes megosztani (nagyon mély, erős testi-lelki fájdalom), vagy, mert nem szabad megosztani (intim szféra határátlépés lenne). Mert ami Istenre és rám tartozik csupán, azt nem oszthatom meg a hozzám legközelebb állóval sem (akár a lelkiatyámmal sem), ami csak feleséggel/férjemmel megosztható, az nem megosztható más kívülállóval.

A megoszthatót viszont meg kell osztani! Itt csak a határokra kell figyelni. Ezen a téren a „kellő mértéknel kevésbé, vagy jobban” az, ami feltétlen kerülendő! A kellő mérték nyilván a kapcsolat intimitásának is függvénye. Az érzellem kimutatása, megosztása teljesen más, mint a Bokorban joggal elítélt „nózitórlés¹⁷” magatartása. A megosztás azt jelenti, hogy az eseményeket és másokat az ember nem kívülről szemlél, hanem kapcsolatba kerül velük, hat rájuk, és engedi, hogy hassanak rá is. Beengedi a másikat az életébe, osztoznak egymás életében (együttlét – együttműködés – együttézés), vagy másként fogalmazva a bennük lévő Élet Egy-ségét állítják helyre.

Akinek kellő mértékben fejlett az érzelmi intelligenciája, az a kapcsolataiban:

- A saját érzéseit fejezi ki, és nem pedig, másokat, vagy helyzeteket jellemez. (pl.: "Te egy érzéketlen bunkó vagy!" helyett: "Szomorú vagyok, hogy amit a kedvedre készítettem, nem vetted észre, vagy nem jelezted"... vagy "Úgy száguldasz, mint egy órult!" helyett: "Nagyon félek, ha gyorsan vezetsz!")
- Felvállalja a felelősséget a saját érzéseiről, és nem másokat jellemez: "Olyan a viselkedésed, hogy az embert féltékennyé teszed." helyett: "Féltékeny vagyok."

Ha az ember – a fenti példákban - a saját érzéseiről beszél (és nem egy lezáró jellegű megállapítást tesz a másikról), lehetőséget kínál fel a másik számára a kommunikáció folytatására (nyit a másik felé). A másik rákérdezhet a felvállalt, kimutatott és megnevezett érzés „miért”-jére.

- Elismeri, és megerősíti mások érzéseit: empátiát, megértést és elfogadást mutat mások érzése iránt.
- Döntései során képes a saját, és az érintett személy érzéseire is figyelni, és ezeket az érzéseket igyekszik tiszteletben tartani. (Megkérdezi döntése előtt a másikat: „Hogy éreznéd magad, ha így döntenék?” ...vagy saját döntése előtt felteszi

¹⁷ *Nózitórlés: a bajok és problémák parttalan kitárgyalása; amikor mértéken túlvá válik az egymás vigasztalása, ill. a ráfordított idő.*

önmagának a kérdést: „Hogy érzem majd magamat, ha ezt a döntést meghozom?”)

- Nem fél a konfliktustól, mert tudja, hogy a konfliktusok feldolgozásán keresztül fejlődnek a kapcsolatok.
- Vigyáz arra, hogy betartsa érzése kimutatásának (intenzitás, és időtartam) kellő mértékét. Mert tudja, hogy a túlzott kimutatás a másikkal terhes lehet. Főleg nem akarja negatív érzéseit (csalódásait, kudarcait) mindenáron megosztani a másikkal, mert az nemcsak terhes lehet, de még a másik energiáját is felemészti. Ugyanakkor nem is zárja el mások elől érzéseit, nem válik gép-emberré, akivel az ember képtelen kapcsolatba lépni.
- Képes kapcsolataiban érzékenységét kellő mértéken tartani. A „gyűrődések” elviselésének képessége és az érzékenység képessége is egyformán értékes, ha kellő a mértéke. Azonban mindkettő rombolóvá tud válni, ha túlzássá válik. Ugyanis, ha valaki (mértéken túli módon) nagyon bírja a gyűrődést, az túllép a másik érzelmein (leperegnek róla mások érzelmei), ezáltal képtelenné teheti magát az együtt-létező, együtt-érző valódi kapcsolatra. Ha valaki pedig (a kellő mértéken túl) túl-érzékenyvé válik, az a sok-sok vélt vagy valós csalódása, sérelme miatt veszítheti el együtt-létező, együtt-érző kapcsolatait.

Az érzelem más szempontból is fontos. Akit az ember kedvel (érzelmileg közelebb áll hozzá), attól könnyebben tudja elfogadni a gondolatait. Annak érdekében, hogy az ember megkedveltesse magát másokkal érdemes tanulnia Dale Carnegie¹⁸-tól, aki a következőket javasolja: „mosolyogjunk, nevezzük az illetőt a keresztnévén, őszintén figyeljünk arra, amit mond, beszéljünk az ő szempontjairól, érdekeiről és segítsük, hogy fontos személynek érezze magát.”

Végül elgondolkodtató, hogy Jézus mikor bemutatta, elénk élte az Isten világát, azt Öröm-hír-nek nevezte, és nem pl. ismeretnek, vagy tudásnak az örökélet elnyerése érdekében.

Végső konklúzió

A fenti barangolás célja nem az volt, hogy az empátiára hivatkozva megpróbáljuk visszacsempészni a nagyon is elítélendő „nózitórlést”. Nem volt cél a finomkodó, kedves modor, magatartás reklámozása sem. A cél, érzelmi intelligenciánk fejlesztési lehetőségeinek keresése volt, hogy a tanulással elért fejlődések hatására helyére kerüljenek az ember érzése, felismerje azok hatásait és megtanulja kezelni azokat. Ezáltal az eddigi szenvedő (passzív) érzelmei cselekvő (aktív) érzelmekké alakuljanak. Csak azokat az érzelmeit tudja az ember helyesen kezelni, használni, amelyeket ismer (ehhez nélkülözhetetlen

az önismeret, azaz erősségeinek, gyengeségeinek és korlátainak ismerete).

Az ember egyéni életében merje átélni, felvállalni, kimutatni érzéseit a kiszolgáltatottság és kockázatvállalás tudatában is! Igyekezzen átélni felvállalt, kimutatott érzelmeinek felszabadító hatását, hogy többé már nincs szüksége álarcaira! Ügyeljen a mértéktartásra, vagyis kerülje a „kellő mértéknél kevésbé, vagy jobban” történő érzelem kimutatást!

Az ember közösségi életében a fejlett érzelmi intelligencia a kapcsolatápolásnak, az élet-megosztásnak, az valódi együttműködésnek [amely során érvényesül a csoport-szinerгия hatása (azaz, ahol a közösség teljesítménye felülmúlja az egyének teljesítményeinek összegét), és amelynek közösen vállalt célja, tétje, és felelőssége van] elengedhetetlen eszköze.

Az ember transzcendens létének (hamvasi értelemben vett éber állapotának) legmélyebb érzése, a szeretetközösségekben megtapasztalható valódi együtt-Lét, együtt-rezdülés, és a Mindenséggel való Egy-ség átélése során tapasztalhatók meg. Ezen érzések, élmények képesek tovább erősíteni stabilitását a mindennapi életben.

„Jól csak a szívvel lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.”
(Antoine de Saint-Exupéry)

2015. március

DEBRECZENI ZSUZSA

ÖRÖM-ÖNÉLETRAJZ

Öröm, hogy megfogantam, egy kis égi segítséggel, mert bizony hét meddő év telt el bátyám születése után. Édesanyám nem kisebb „Valakinél”, mint a csíksomlyói Szűzanyánál imádkozott ki. Így mondhatom, hogy a Szűzanyától „származom”. Öröm, hogy Édesanyám ki tudott hordani minden baj nélkül a legkegyetlenebb időben, a háború alatt, süvítő bombák repkedése és robbanása közepette, amikor az egyik ostromvonal a házuknál, sőt a házukban volt. Öröm, hogy szeretetteljes családban nőhettem fel. Megtanulhattam a szülői, testvéri, rokoni, baráti szeretetet a Szüleim példája és nevelése által, de az előítélet-mentes, személyválogatás nélküli szeretetet is Tőlük láttam. Öröm, hogy csak felhőtlen, boldog emlékeim vannak kis és nagyobb gyermekkoromból. A fájdalmas dolgokat nem „kaptam”, hanem átéltem, tehát nem bántottak, hanem pl. nagyon szomorú voltam, amikor bátyám disszidált, mert nagy úrt hagyott maga után a lelkemben, nagyon hiányzott. Ilyen fájdalmas dolgokat éltem át, amikor Szüleim börtönbe kerültek, de öröm volt számomra, hogy büszke lehettem rájuk, miközben 17-21 éves koromig helytálltam az élet nagy zivatarában. Ezt köszönhetem elsősor-

¹⁸ Dale Breckenridge Carnegie (1888.–1955.) amerikai író. Az önmegvalósítás és egymásra hatás neves kutatója. Egyik legismertebb művei „Hogyan szerezzünk barátokat, hogyan bánjunk az emberekkel” (ebből valók idézett javaslatai)

ban (anyai) Nagykámnak is – áldassék emléke! -, aki józan, bölcs szeretetével mellettem állt haláláig.

Természetesen barátainak, rokonaimnak is, és annak is, hogy ezekben az években sok új igaz barátot kaptam - a régiék mellé -, akik szintén segítettek, lelki- leg és anyagilag egyaránt. Öröm volt, hogy megismer- tem első szerelmemet, Attilát, majd Gyámapámat, Éva nénit, Gyurka bácsit és bekerültem a Bokor közösségbe. Öröm volt (majdnem) mindaz, amit a Bokorban átéltem. A közösségek erősítettek az élet viharában, megtartottak a hitben a lelki gyakorlatok, közösségi találkozók, kirán- dulások, karácsonyok, bokortáborok, és a sok-sok testvér szeretete által.

Öröm volt, hogy megtaláltam egy-személyben: élettársamat, páromat, szerelmemet, férjemet, barátomat, gyermekeim apját – Lajost -, és így megismerhettem az anyai örömeket is. Kimondhatatlan öröm a négy csodá- latos gyerekem, akik tisztelnek, szeretnek, segítenek, és leginkább az, amikor látom, hogy sikerült átadnom nekik a legfontosabb értékeket, amit ők továbbvisznek. IGAZ EMBEREK LETTEK! Ezt különösen akkor tapasztaltam meg, amikor Lajost agyvérzés érte, mert támaszaim let- tek ők. Azóta is támaszaim, akkor is, ha nekem van szükségem a segítségükre, és támaszai azoknak, akiknek én már alig tudok segíteni, - vagyis átvették, továbbvit- ték ezt a szép családi tradíciót.

Öröm, hogy Lajost tudom ápolni, és eddig meg tudtam oldani a vele kapcsolatos összes felmerülő prob- lémat. Hogy a házassági eskü azon részének is eleget tudok tenni, ami így hangzik: semmiféle bajában őt el nem hagyom.

Rengeteg örömöm van, minden nap, a nap szinte minden órájában, mert örülök, hogyha besüt a nap, ha meleg a szobám, ha folyik a víz a csapból, ég a villany és működnek a berendezések. Örülök, ha menni tudok, ha el tudom látni a feladataimat, hogy látok, és jól látok, és nem mosott el engem, családtagjaimat és mindenün- ket a vörös iszap, az árvíz, vagy egy földrengés. Örülök, hogy béke van, és szeretném, ha nem is lenne SOHA háború. Örülök, ha gyerekeim jól vannak, egészségesek, ha boldogok, és tudnak dolgozni, mert van munkájuk, és imádkozhatok értük. És legjobban kisunokáimnak örü- lök, mert ahányszor elmerülök a szemükben, és ahány- szor visszamosolyognak rám, a Teremtővel „találko- zom”. Örülök azoknak az új családtagoknak is, akik gyerekeimet teszik boldoggá és továbbviszik a szép csa- ládi életet.

Örülök minden „kapott” családtagnak is, barát- nak, testvérnek, és örülök a dalos társaknak, akikkel együtt énekelhetek és tevékeny részese lehetek a muzsi- kálásnak a Mátyás-templom kórusában.

Úgy gondolom, hogy ez az óra, ez a nap, ez a hét, ez a hónap és ez az év is kevés lenne rá, hogy felsor- oljam, hogy mi mindennek örülhetek. Így most Terem- tőmhöz fordulok, Akinek hitem szerint mindent köszön- hetek. Köszönöm és hálát adok azért, hogy megélhettem ennyi évet, és ennyi szépet kaptam!

Ezekkel a gondolatokkal köszönöm meg Nektek is, hogy szeretetetekkel vesztek körül! Nem érdemelné- tek meg, hogy megbántsak bárkit is. Ha bármiben mégis megbántottam valakit az elmúlt 70 év alatt, egy biztos, hogy nem volt szándékos, talán észre sem vettem. Bo- csássatok meg az ilyenekért, és ha lehet, felejtsetek el! Én pedig hátralévő életemben törekszem arra, hogy egy- re több szépre emlékezzetek velem kapcsolatban. Le- gyen továbbra is teli a szívetek szeretettel, segítőkész gondolatokkal, amiből további sok-sok jó fog születni!

FARKAS ISTVÁN

NAPKELTE...

"A jót választanod kell" mondja György Lajos barátom új könyvének címében. Ebből az egy mondatból is világossá válhat bárki számára, hogy nem egyszerű dologról van szó. A "kell" szót amúgy nem szeretem, de ebben az összefüggésben éppen ez fejezi ki a feladat nehézségét. A dolog semmiképpen sem automatikus. Ha az lenne, másképpen nézne ki a világ körülöttünk. Mert ki ne választaná a jót? Ki szereti a rosszat? És mégis...

Hamvas Béla figyelmeztetett minket az éber- ségre és a tudatosságra. Nem a görcsös akarásra, hanem a minden pillanatban, tudatosan a jó választására. S ez nem egyszerű. Ez az egyik legnagyobb küzdelem, amit ember folytathat. Ezért nem látszik még látványos ered- mény. Még ezer évek alatt sem. Még nagyon vastag a sötét réteg felettünk, még nagyon fejletlenek az érzék- szerveink a jóra. Még nagyon nagy a hatása ránk azok- nak az erőknek, akik másfelé mutatják a javunkra váló utat és kihasználják vakságunkat és tudatlanságunkat. De, hogy ez nem tart örökké, arról mindenki meggyő- ződhet, ha megnéz egy napfelkeltét.

A Nap minden nap felkel. Ha az ember nap, mint nap megnézi láthatja, hogy minden nap másképpen kel fel. Ha egy hegy tetejéről nézi, ahol csak a felhők játéka nyújtja a változatosságot, a sokféleség akkor is szembeütő. Ha egy város magasabb pontjáról nézi, akkor viszont már belejátszik a változatosságba mindaz a sok korom, füst, szmog, köd és gőz is, ami ránk embe- rekre jellemző. Még ha feletted kék is az ég, a Nap eset- leg órákkal a felkelése után jelenik csak meg a láthatá- ron a felhők és a szmog miatt. Ekkor a küzdelem már nem annyira érzékelhető, mert a fényviszonyok már nem biztosítják a küzdelemre jellemző jelképeket. A leg- szebb, legszemléletesebb akkor a küzdelem, amikor nincsenek felhők, szélsé- send van és a meleg, hajnali le- vegő telítve van szmoggal, füsttel és párafosz- lánnyal. A kánikulai nyári hajnalok ilyenek, vagy a csendes, ok- tóberi vénasszonyok nyara egy-egy hajnala. A jelkép éppen azért tökéletes ilyenkor, mert pontosan ez az a levegő, amit beszívunk, amiben élünk és léte- zünk és amiből élve ki akarunk valahogy kerülni a jót választva.

Hogy milyen küzdelmet jelent a fénynek áttörni ezt a sötétséget, azt jól meg lehet figyelni a Nap alakjának változásával. Szó sincs arról, hogy a szabályos kör egyre nagyobb cikke bújik ki a horizont mögül. Az első, világitó kis pont, először hosszan szétfolyik a horizonton, mert a hatalmas, sűrű szmog áttöréséhez további energiákat kell összegyűjtenie.

A kifolyt, vibráló csík egyre vastagodik, majd a közepén, szinte egyetlen ponton megindul a támadás és a kifolyt rétegre lassan felépül egy kúp. Amint a kúp csúcsa áttörte a legsötétebb réteget, oldalai vastagodni, emelkedni kezdenek és egészen addig emelkednek, míg el nem érik a téglalap formát. Hatalmas ismét az ellenállás és a fénynek le kell győznie az újabb, bár már az előzőnél kisebb ellenállást. A téglalap tetején a középső pont ismét emelkedni kezd és felépül a következő áttörés kúpja. Mindez addig folytatódik, amíg a fény át nem tör az utolsó akadályt is. Ha elérte a kellő magasságot, a fény és az anyag között minden akadály elhárult és szabadon szerethetik egymást. Felkelt a Nap - mondjuk. Ugyanezt a küzdelmet a Nap színének változása is jól tükrözi. A piszkos, barnás-vöröstől, a meggypirosón, a téglala-, majd narancs-vörösön át a citromsárgáig, majd a vakítóan fehérig szinte minden küzdelmet jelképező színskála. A reménytelenség, az erőgyűjtés a nekifeszülés, az áttörés és a győzelem színárnyalatai ezek. Ki kételkedik abban, hogy holnap is felkel a Nap? Mégis sokan vannak, akik kételkednek a jó választhatóságában. Megérteni, meg lehet őket. De elfogadni? Olyan lenne, mint a Holdfényben hinni, a tükörképben, ami csak mesél a Napról, de nem ő a Nap. Mint az ökölben hinni, a nyitott tenyér helyett. Mint a virágcsokorban hinni, a virágzó rét helyett. Mint a halálban hinni az élet helyett.

Jöjj, SZENTLÉLEK!

Pünkösd, lepkeláng, Isten szívének lobogása, kiáradása miránk! Ó, ha fölfognánk, hogy mi ez a tűz igazán! Barátom – aki sokat próbált, s akit sokat próbáltak – mondd, hogy kihallgattatásaira készülve, vagy gúzsba kötve, nem a lehetséges kérdéseken és az egéruakon töprengett, hanem a jöjj Szentlélek Úristent énekelte, hogy fölindítsa magában a Szentlelket. És soha nem jött a nyelvére mást, vagy önmagát fölöslegesen terhelő, netán hazug szó. Vagyishogy nem ezt és amazt kell kunyerálni, hanem a legtöbbet: Istent, Őt magát. És megváltásunk óta, sosem ad kevesebbet önmagánál.

Czakó Gábor

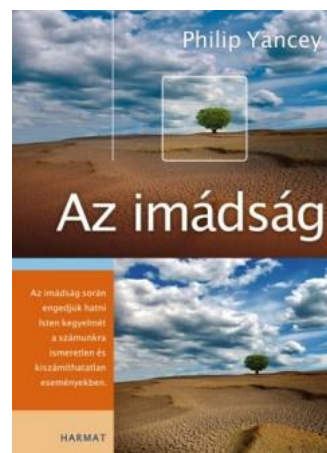
FIERS MÁRTA

KÖNYVAJÁNLÓ

PHILIP YANCEY: AZ IMÁDSÁG

„Az ima összekapcsolja a teremtményt alkotójával, az időt az örökkévalósággal, bármilyen kifürkészhetetlen módon valósuljon is meg ez a találkozás. Az imádságra tekinthetünk úgy is, hogy megkérem az időtlen Istent: közvetlenebb módon avatkozzon be az idő korlátai közé szorított földi életünkbe.” (198. l.)

Az imáról mint Istennel való találkozásunk módjáról és lehetőségéről szól ez a könyv. Írója nem lelkész vagy teológus, hanem keresztény újságíró. Érdekesítő stílusban ír, és témáit mintha egy GYIK (gyakran ismétlődő kérdések)-gyűjtemény alapján szedte volna össze. Miért kell imádkoznunk? Változtathatunk-e imáinkkal Isten szándékán? Miért nem kapunk mindig választ imádságainkban? Mit kérjünk? Mikor és hogyan a legjobb imádkozni? Ilyen és ehhez hasonló elméleti és gyakorlati kérdésekre adott válaszában az író nemcsak a Bibliára, reformátorokra és híres teológusokra hivatkozik, hanem a témával kapcsolatos olvasói leveleket is idéz tanúságtételként.

Yancey könyve felkelti vagy megerősíti bennünk a vágyat, hogy keressük és állandóan megújítsuk a kommunikációt Istennel. E kommunikációnak az is része, hogy megosztjuk vele azokat az örömeinket vagy gondjainkat, amelyek más emberekkel kapcsolatban merülnek fel bennünk. Imádságaink segítenek Isten szemével látni szüleinket és gyerekeinket, tanárainkat vagy tanítványainkat, munkatársainkat, szomszédainkat, barátainkat, ellenségeinket – egyszóval minden embert, akikben így az ő gyermekeire és saját testvéreinkre ismerhetünk. Biztos vagyok benne, hogy én is keresztény testvéreim ilyenfajta kommunikációjának köszönhetem, hogy ezt az ismertetést most meg tudtam írni.

SOLO DIOS BASTA IMÁDSÁG

EGYEDÜL ISTEN teremt,
de te gondozhatod és megőrizheted teremtményét.

EGYEDÜL ISTEN adhat életet,
de te továbbadhatod és óvhatod azt.

EGYEDÜL ISTEN ajándékozhat egészséget neked,
de tanácsot te is adhatsz, és gyógyíthatsz is.

EGYEDÜL ISTEN ajándéka a hited,
de tanúságtételeddel te is vonzóvá teheted.

EGYEDÜL ISTEN ültetheti el az emberben a reményt,
de embertársaidat te is megajándékozhatod bizalmaddal.

EGYEDÜL ISTEN ajándéka a szeretet,
de te is továbbadhatod, taníthatod.

EGYEDÜL ISTEN adhat békességet,
de az egyetértést te is munkálhatod.

EGYEDÜL ISTEN ajándékozhat valódi örömet,
de mosolyodból te is juttathatsz mindenkinek.

EGYEDÜL ISTEN adhat erőt,
de te is felkarolhatod a csüggedőket.

EGYEDÜL ISTEN az út,
de te is rávezethetsz másokat.

EGYEDÜL ISTEN a világosság,
de te is gyűjthatsz fényt mások szemében.

EGYEDÜL ISTEN tehet csodát,
de te is vihetsz neki öt árpakenyeret és két halat.

EGYEDÜL ISTEN tudja megtenni a lehetetlent,
de te megtehetsz minden tőled telhető.

EGYEDÜL ISTEN elég önmagának,
de úgy látta jónak, hogy számítson rád.

(Bernhard Langenstein: *Ne félj, ne aggódj. A bizalom éneke.* Új Ember Kiadó, 2014. 65-66. l.)

„Semmitől ne félj,
semmi meg ne rettentsen.
Minden elmúlik.
Egyedül Isten marad ugyanaz.
A türelem mindent elér.
Ha Isten a tiéd,
semmid nem hiányzik:
Isten egyedül elég!”
(Avilai Teréz imája)

BULÁNYI GYÖRGY

KERESSÉTEK AZ ISTEN ORSZÁGÁT

(RÉSZLET)

✓ a) *Az Eljövendő*

A Fiú egy Ország ügyéért-kedvéért lépett be az időbe. Azért küldte Őt az Atya, s Ő azért jött el közénk, hogy ezt az Országot hirdesse közöttünk - örömhírként. (Mk 1,38; Lk 4,43) Jövésével a Fiú egy várakozást akart ki-elégíteni. Az, AKI VAN ígért az atyáknak valakit. Ezt a valakit a választott nép türelmetlenül várta. Az ígélet erejében. Politikai megalázottsága miatt a megtestesülés századában különösen is türelmetlenül várta (86 num). Egy országot várt attól a valakitől. A Fiú e várakozás beteljesítőjeként lépett fel örömhírével.

A választott nép várta azt, akinek el kellett jönnie - az Eljövendőt; s az eljövő, az időbe belépő Fiú - eme Eljövendőnek vallotta magát. A Keresztelő is ilyenként mutatja be Őt Izraelnek, bár börtönbe kerülése után problematikussá válik számára ez az azonosság: amikor két tanítványa által reá kérdez a Fiúra, hogy Ő-e az Eljövendő, pozitív feleletet kap Tőle. Buzdítást is, hogy meg ne botránkozzék Benne, el ne vesse ezt az azonositást. (Mt 11,3; Lk 7,19-20) Megerősíti tehát: Izraelnek nem kell mást várnia, mert a Fiú az, akit megígért az Atya a maga népének. Ezt tartalmazza a válaszüzenet.

Az Eljövendő különböző neveken élt a választott nép ajkán az ígélet és várás századaiban. A Fiú azonosította magát ezekkel az elnevezésekkel is. Nemcsak Emberfiának és Isten Fiának mondotta magát (2 num). "Felkent", "Király", "Úr" - voltak még a várt személy legközkeletűbb nevei; s Jézus vállalta, hogy Ő a Felkent, a Király és az Úr. Vállalta Az, aki még születése előtt megkapta Isten küldöttétől a Jézus = Jehosuah (=Az Isten az üdvösség) nevet; azt a nevet, melyet Máté így értelmez: "Ő fogja megmenteni népét bűneitől". (Mt 1,21)

✓ b) *A Felkent*

Felkent - héberül Messiás, görögül Krisztus. A választott nép várta az Isten Felkentjét. Úgy-annyira, hogy Zakariásnak elég Gábiel ajkáról csak annyit hallania, hogy születendő fiában Illés lelke és ereje lesz, és Malakiás szavai alapján már tudja is, hogy fia az Eljövendő Úr előhírnöke, útkészítője lesz. (Lk1,17.76; Mal 3,1; 4,5) Hálaéneke hű képe e nép várakozásának. **Az Eljövendő érkezése "országos" jelentőségű érkezés.** Ábrahám fiai és Dávid háza vannak benne érdekelve. Isten és az Ő népe között létrejött szövetségnek, Isten Ábrahámnak tett esküjének beteljesítéséről van benne szó. Egy **népet** fog elérni Isten könyörülete, kiváltása, megmentése és megszabadítása; mégpedig ellenségeinek, az Őt gyűlölőknek kezéből. Zakariás fiának, Jánosnak épp az lesz a feladata, hogy ezt tudtára adja az érdekelteknek - egy népnek. (Lk 1,69.72-3.68.77)

A názareti Szűznek Gábiel már "országgról" beszél: Dávid trónjáról, Jákob házáról (vö. "Árpád-ház") és Fia "országáról"; országgról, melynek nem lesz vége. (Lk

1,32-3) S a Szűz minden fiatalsága ellenére is tisztában van vele, hogy az angyal szavai Izrael reményére vonatkoznak, hogy **anyasága országos jelentőségű anyaság**: "Felvette Izraelnek, az ő szolgájának ügyét, hogy megemlékezzék irgalmáról - ahogyan szólott atyáinkhoz - Ábrahám iránt és az ő magva iránt mindörökké". (Lk 2,54-5) E hálaénekek történelmi hitele lehet akármilyen, de mindenképpen hű tükröi egy nép reményének: alig többek, mint az ószövetség idevonatkozó különféle nagy remény-mondatainak, tehát idézeteknek egybeszerkesztései. Az agg Simeon pedig, aki ugyancsak egy nép dicsőségét várja reménye tárgyától, (Lk 2,32) személyével és hálaénekeivel szimbólumává is lett e várákozásnak.

A Keresztelő nem meríthette alá a hozzá jövőket a Jordán vizében anélkül, hogy e várákozásban élő népben föl ne merüljön a gondolat: Hátha János az, akire várnak! A jeruzsálemi vezetőktől küldött papok és levíták jól ismerik paptársuknak, Zakariásnak fiát, s ha mégis megkérdezik tőle: "Ki vagy te?", arra kérdeznék rá, amire János telibe találva felel: "Én nem vagyok a Messiás". (Jn 1,19-20) De nemcsak a vezetők, hanem a "nép" és "mindenki" gondolt a lehetőségre: "hátha ő a Messiás". (Lk 3,15) János válasza - a Messiás útána jön és már a nép között is van - csak újabb lendületet ad a várákozásnak. (Jn 1,26-7) A nép még nem ismeri e már közte levő Messiást; s amikor János Isten bárányaként bemutatja Őt két tanítványának, azok **el is hagyják az Útkészítőt az Útért**. Nem volt kétségük, mit takar az "Isten báránya" kifejezés. Egyikük, András hamarosan ezekkel a szavakkal számol be testvéreinek, Simonnak a találkozásról: "Megtaláltuk a Messiást". (Jn 1,41)

Mintegy **előjátékként** - Jézus első ízben a szorosán vett Izraelen túl, Jákob kútjánál, a szamáriai asszony előtt vallja meg Messiás-voltát. Jézusnak a várákozás levegőjétől terhes szavai az asszony ajkára hozzák a közös reményt: "Tudom, hogy eljön a Messiás". Jézus szavai - "eljön az óra és már itt is van..." az asszony reményének megnyilatkozása után az "Én vagyok, aki veled beszélek" kijelentésbe torkoltnak. Fel is bolydul a város: "vagyon nem Ő-e a Messiás?". (Jn 4,23-9)

E kérdés végigkíséri Jézus egész pályáját. Végezetül a választott nép főpapjai és nagytanácsa arra hivatkozva kéri Számára a pogánytól a keresztrefeszítést, hogy Messiásnak állítja önmagát. (Lk 23,2) A vád igaz. Amily határozottan vallotta magát Fiúnak, ugyanolyan határozottsággal vallotta magát Izrael reménye beteljesítőjének, Messiásnak is. A fenti előjáték után **másodízben** legszűkebb hívei körében, Fülöp-Cezárea környékén. A péteri vallomást helybenhagyja, sőt csalhatatlannak minősíti: "Nem test és vér nyilatkozta ki ezt neked, hanem az én menyeyi Atyám". (Mt 16,17) Az utolsó jeruzsálemi ősznek újra és újra visszatérő és egyúttal újra és újra kövek megragadására és Reá hajítására készítő problémája ez; s Jézus életveszélyben is vállalja, amit korábban a Tizenkettő körében kijelentett. (Jn 7,42; 8,25; 10,24) A "Te ki vagy" kérdésre válaszolva Izrael reményét nem tolja túl önmagán, miként az Útkészítő.

Kerüljön, amibe kerül - nem tévesztheti meg azokat, akikhez küldve lett: "Az, amit kezdettől fogva mondom nektek... Mondom nektek és nem hiszitek". (Jn 8,25; 10,25)

Az utolsó napokban már mint jól tudott, hangzik ez az azonosság-vállalás tanítványai körében: "Egy a ti tanítótok, a Messiás". (Mt 23,10) S bár biztosan halálos ítéletet vált ki a beismerés, a főpapi kérdésre - "Mondd meg, te vagy-e a Messiás?" - félreérthetetlen ünnepélyességgel válaszolja: "Én vagyok", ill. "Ha állítom, nem hiszitek el". (Mt 26,63; Lk 22,67) Jézus tudata e tekintetben a Golgota történései után sem változik: "Nemde ezeket kellett szenvednie a Messiásnak..." - szavakkal magyarázza az emmausziaknak a történéseket. (Lk 24,46)

Az időbe belépő Fiú elvállalta az Isten népének szívében és ajkán élő **Messiás-nevet**. De az Isten népe nem vállalta el azt a tartalmat, amelyet a Fiú ennek a Messiás-névnek adott.

✓ c) *A Király*

A királyokat kenték fel Izraelben. A "felkent" - királyt is jelent. Azért felkent, mert király; s azért király, mert felkent. A Messiásban királyt várt a maga számára a nép. Gábrriel királyként mutatja be a Szűznek a születendő Gyermecket: "És majd odaadja az Úristen neki atyjának, Dávidnak trónusát, **és majd királykodik** baszileuszei) **Jákob házában mindörökké**, és királyságának nem lesz vége". A Szűznek nincs kétsége, hogy trónról letaszításnak, alacsonyorsúak oda felemelésének ideje érkezett el, - tehát a Messiás kora. (Lk 1,33.52-5) Ha András Péternek a megtalált Messiásról számol be az első találkozás élménye alapján, a találkozás élménye Bertalanból a "Te vagy Izrael királya" vallomást csalja elő. (Jn 1,49) Az Országról szóló példabeszédeiben Jézus a maga meghívó-megbocsátó-ítélő szerepkörét az evilági országok király-fogalmának segítségül hívásával magyarázza, míg a nagy **ítélet-tablóban az ítélő már nem csupán "hasonló" a királyhoz, hanem "a király"**. (Mt 18,23; 22,2; 25,34.40) Utolsó jeruzsálemi útján elfogadja az érte lelkesedők hódolatát; azokét, akik messiásnak, tehát királyuknak ismerték fel: "Áldott a király...Izraelnek **ama** királya". (Lk 19,38; Jn 12,13) A főpapok a Messiás szó e király-tartalmát magyarázva adják át Őt Pilátusnak mint olyant, "aki magát Messiás-királynak mondja", azaz felkent királynak. S ez lévén a pogány számára a vád tartalmába jól bevilágító szó, a következőkben már csak e magyarázó jellegű kifejezést használják: "mindaz, aki királlyá teszi magát...". (Lk 23,2; Jn 19,12) Így aztán Pilátus Jézustól már csak e "király-volt" tárgyában érdeklődik; s ha Jézus a "Te mondd" fordulatot választja válaszában, ez a fordulat nem tagadást jelöl, csupán csak fenntartást Pilátus nyilvánvalóan evilági-király elképzeléseivel szemben. (Jn 18,33-7) A vád és a vádlott tanúvallomása megegyezik. Így aztán a bírő akár a néppel, akár a főpapokkal tárgyal, mint királyt emlegeti Jézust és kivégeztetése okaként is ezt írta reá a táblára. Katonái tudatában is királyként könyvelődik el Jézus. S a Golgo-

tán a köznép is, a nagytanács is mint meghíusult királyt szidalmazza. Márk szövegében a kereszt tövében álló főpapok ajkán újra egybekapcsolódik a két kifejezés: "A Messiás, Izrael királya, szálljon le most a keresztről..." (Mk 15,32)

A Fiú a "király" titulust is vállalta, de a választott nép el nem fogadta azt a tartalmat, amelyet Jézus ennek a titulushoz adott (95a,b num).

INCZÉDY PÉTER

MIRŐL MI JUT AZ ESZEMBE 1.

TAVASZI FÁRADTSÁG ÉS EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS TÉMÁBAN

Nincsenek véletlenek, vagy legalábbis nem hiszek benne. Aztán a történések időnként megpróbálnak rációzni. Mint legutóbb is egy termékbemutató alkalmával. Hogy kerültem oda? Hát egyszerűen – elvitt a kíváncsiságom, pedig hányszor, de hányszor ráfizettem már a kíváncsiskodásomra.

Már gyerekkoromban is mindig figyelmeztettek, hogy ne kíváncsiskodjál, mert hamar megöregszel. Így, a hetvenet is elhagyva ezzel már úgysem lehet riogatni, elmentünk hát a gálának nevezett találkozóra. Hogy honnan tudhatták titkosított vonalas telefonom számát, arra is szerettem volna választ kapni, mert a kedves hangú hívóm erre a kérdésemre nem tudott felelni. Azt sem értettem, miért nem a mobil telefonon kerestek, annak száma ugyanis annyira nyilvános, hogy még a világhálón is megtalálható. Szóval tele voltam kíváncsissággal, a gálának ígért s "nem akarjuk semmilyen holmira rábeszélni" biztató szövegezésű meghívást már nem is említve. No és hogy jön ide a véletlen? Rögvest kiderül az is a történetből.

Szóval elmentünk az új céges bemutatkozó gálának hirdett találkozóra, ahol már sok hozzánk hasonló nyugdíjas korú érdeklődő társalgott fesztelenül. Úgy tűnt, hogy többségük már ismeri is egymást. Ezt a feltételezést aztán igazolta a műsor moderátora, amikor egyik-másikukat név szerint is megszólította. Tehát egy összeszokott csapat jelent meg a találkozón. Ők már nem hittek a termékbemutató-mentes gálában. Árubemutatóra készültek. Lélekben ugyan mi is, csak éppen azt nem tudtuk milyen termékről lesz szó. Az asztalon szép dohányszínű lepellel letakart holmik rejtőzködtek, de nem lehetett kitalálni a drapéria leomló ráncaiból, hogy mit is óvnak annyira a kíváncsiskodók elől.

Nem cifrázom tovább a történetet, csupa egészségmegőrző, javító és kondicionáló készülékről hullott le a lepel. Három óra alatt egy alapfokú egészségügyi ápolóiskolával is felérő kiképzést is kaptunk igen szemléletes videoklippekkel illusztrálva. Mindennek végighallgatását egy ajándék karórával honorálva. És kisorsol-

tak egy nagyobb összegű utalványt is földíjként, amit néhány kijelölt szállodában viszonylag kötöttségek nélküli fel lehet használni. A termékek borsos árát ugyan csak borsos kamatokkal részletre is ki lehetett fizetni. Hogy mi a borsos ár? Annak az árnak öt- tizszerese amennyiért délután - a műsort követően - az internetes hirdetések szerint meg lehet venni. Ebből igazán nagyvonalúan lehetett egyes kedvezményeként tálalt árendményeket ajánlani.

Nem vettünk semmit s elismerve a termékismertető moderátor felkészültségét s rátermettségét hazamentünk. Otthon fellapoztam az aznap megjelent Heti választ - ez a XV. évfolyam 12. szám volt - amely éppen "A nagy időslenyülés" című cikknél nyílt ki. Micsoda véletlen. Éppen arról közölt egy cikket, amit - akkor még szociológiai tájékozódási kíváncsiskodás címén - végigültünk a délelőtt. És ha már így hozta a véletlen, idéznék is belőle: „Szeretne háromszázmillió forintot keresni évente? Vagy egymilliárdot? (Na ugye, ki ne szeretne? I.P.) Semmi akadálya. Találja ki, hogy a pulzáló ágymatrac megszünteti a prosztatanagyobbodást, a mágneses párna pedig rendbe teszi az idegeit, vagy a vérképét. Termékbemutatókkal kezdje megdolgozni az időseket, a lényeg, hogy labilis, magányos embereket keressen. Nem baj, ha szegények, majd hitelből adósodnak el. Lebukás kizárva, a hatóságok legfeljebb fogyasztó megtévesztése, vagy tiltott kereskedelmi gyakorlat miatt ejnyebeyneznek.” Nem folytatom tovább. A cikkirő a gyors és csodás gyógyulások trükkjeiről is lerántja a leplet – úgy, mint azokról a termékekről, amelyeket a bemutatón láttuk, csak azok valódi kelmék voltak. Mi volt a drapériák alatt? Elárulom. Egy szűrőkombináttal ellátott vízszűrő, egy atkaporszívóként bemutatott porzsákmentes porszívó, amelynek a szívófejébe egy apró doboló-kar is be volt építve porolónak és egy elektromágneses rezonanciával masszírozó fotel. Látványos és meggyőző volt, amikor a hagyományos porszívóval kitisztított ülepárnákon újra végig vezette az atkaporszívót, majd a tartályából kiöntött üledékben az elektromikroszkóp segítségével láthatóvá váltak az apró élősködők. Azt ugyan nem tudtuk meg, hogy a hagyományos porszívó hány atkát szippantott fel, de azt sem, hogy ezek a poratkák nem voltak-e előre bekészítve a poratka-szívó masina szűrőjébe. Hogy ne bízzunk semmit sem a véletlenre. Ami ugyan vagy van, vagy nincs.

GARAY ANDRÁS

7. STÁCIÓ

JÉZUS MÁSODSZOR ESIK EL A KERESZTTTEL...

A Golgotára vezető mintegy másfél kilométeres durva kövekkel kirakott út ugyancsak embert próbáló volt és körülbelül másfél óra hosszan tarthatott. A jó fizikumú, életerős Jézus számára is komoly fizikai megterhelés volt. Az átvirrasztott éjszaka, a korbácsolás után nincs mit csodálkozni, hogy immár másodszor esik el a kereszttel. Szened és a szenvedéstörténete azóta a keresztény gondolkodás központi eleme.

Bergman egyik filmjében a súlyosan pszichésen és testileg is fogyatékos ember feltesz egy furcsa és számunkra irritáló, de meg nem kerülhető kérdést. Mi Jézus szenvedése az ő szenvedéséhez képest? Ő, aki születése óta fogyatékos, részesülve ennek minden egzisztenciális és érzelmi hozadékával, neki, akinek így kell leélni az életet, napi fájdalmakkal, a társadalom peremére szorulva ne beszéljen neki senki Jézus szenvedésének nagyságáról. És mindannyiunk életében van aktualitása ennek. Az évekig ápolt, pelenkázott, etetett idősek, az évtizedekig szenvedő betegek, a kerekesszékesek, vakok szenvedéseiről, egy fogyatékos intézet mindennapjairól, a nyomorgók szenvedéseiről az egyre közelebb kerülő háborúk, kínzások és éhínségek okozta szenvedésekről, nekünk is vannak közvetlen vagy közvetett tapasztalataink. Mi hát Jézus 18 órás szenvedése ezekhez a mérhetetlen egyéni szenvedésekhez képest?

Természetesen mondhatunk itt egy választ, jó jó, de azért itt mégis az ártatlan Isten szenvedéséről van szó.

És ez így igaz! És hozzá is tesszük, ahogy Jézus hordozta a szenvedést, az minta és erő lehet minden szenvedő és leendő szenvedő számára. De félő kevés vigasztalás ez ma és nehezen találjuk mi is a választ erre a kérdésre. A válasz abban van, hogy Jézus szenvedése sokkal mélyebb, mint a fizikai szenvedés.

Jézus szenvedése nemcsak testi. Ő az egész életét az Atyával való egységben élte meg. „Én és az Atya egy vagyunk” mondta. Vagy, amit Fülöpnek mondott „aki engem lát, látja az Atyát”! Ennek az egységnek a tudata és a tapasztalata szűnt meg számára ezen a pénteken. Ezért jut el addig a mondatig – „Miért hagytál el engem?” Jézus tudatában az Atyával való örök időktől

létező egység megszűnt, szertefoszlott. És ez az igazi szenvedés. Az Istentől való elkülönültség megtapasztalása. Az elesésben ez is benne van, egyre közelebb a földhöz és egyre távolabb az égtől.

A történelemben az öntudatára ébredő ember az Istentől való elkülönültséget természetesnek és magától érthetőnek gondolta. Isten hatalmas, erős, ki vagyok szolgáltatva neki. Én kicsi vagyok, bűnös és gyenge. És, hogy Isten el ne pusztítson vagy megjutalmazzon, ahhoz engesztelnem kell Őt. Ez a tapasztalat a legtöbb vallás alapja és fő inspirációja. Engesztelni kell Istent, áldozni kell neki! Engesztelni étellel, imával, jó cselekedettel, szenvedéssel. Engesztelni! Odaadni terményt, állatot, embert, az elsőszülött fiút (mint Izsákot), mindent, ami a legértékesebb az embernek. Animisták, zsidók, misztériumvallások, de akár a kereszténység központi gondolata ez: áldozni kell az Istennek. És a teológia végső konklúziója: Jézus a tökéletes áldozat.

Az ember és az emberiség igazi tragédiája az egységtudat megszűnése és annak tudása: hogy elkülönültek vagyunk Istentől és a másik embertől. Ez az elkülönültség tudat oka – igaz nem egyedüli oka – a mérhetetlen szenvedésnek, ami ebben a világban van.

De itt és most csak az egységélményétől és egységtudatától megfosztott, keresztbordozó másodszor eleső és felkelő Jézus megy a Golgota felé. Aki az Atya

szavát úgy

közvetítette: „Irgalmat

akarok és nem áldozatot!”

Mi ennek az alapja?

Nagyon egyszerű és

gondoljunk most Jézus

istenképére. Ne a ma-

gunkéra. Mert Jézusnak is

volt képe Istenről. Az ő

számára az Atya „Abba”-

talán a legjobban az Apuci

szó adja ezt vissza – és

mindannyian az Ő

gyermekai vagyunk. Te is,

Te is és én is. Mi itt

mindannyian. Sőt, minden

ember. Ezért Jézus

gondolkodásának és taní-

tásának másik pillére: hogy egymás testvérei vagyunk.

Bár azt tapasztaljuk, hogy elkülönülten létezünk

egymástól. Valójában ez az elkülönültség nem létezik,

ez egy illúzió, ez egy nagy becsapás. Isten nem különül

el az embertől! Benne él!

Ahogy a szőlőtőn a szőlővesszők úgy létezünk,

ahogy a cseppek a tengerben. És mindannyiunkban

a teremtettségünk által Isten lelke lakik. Ez az emberek

közötti testvériség alapja és ezért jöttünk a világba, hogy

ezt megéljük. Ami neked fáj, az nekünk is fáj, ami a te

szükséged az az én szükségem is. Ami a te szenvedésed

az az én szenvedésem is. Legyetek egyek – mondja

Jézus. Ezt az egységet keresi alapvetően az ember:

Istenben, a szerelemben, a barátságban, a szexualitásban vagy a nemzetben és erre adunk legtöbbször torz válaszokat.

Jézus eljött, hogy az Isten és az ember, az ember és ember helyes viszonyáról tanúságot tegyen. Elmondja, hogy Isten mit gondol, mit üzen erről a két legizgalmasabb és legalapvetőbb kérdéstről. Amit nagyon egyszerűen foglal össze: Isten a szeretet és nekünk is szeretnünk kell egymást. Azaz nem kell! De akkor élünk a rendletetésünk szerint, ha szeretjük egymást. És a szeretet az osztozás, szelídség, jó szó és cselekedet, barátság, együvé tartozás. Nem bántás, vevés, erőszak, hatalom, uralkodás. Isten nem uralkodik, csak szeret.

Jézus halálában éppen az a nagyszerűség, hogy a teljesen emberivé vált Jézus – aki olyan lett mint mi – újra átélte, megtalálta az egységet az Atyával. Az egység létezik, lehetséges és valóságos. És ez a példa a mi életünk példája is. Egységben élni Istennel és egymással. Ezt az egységet kínálja fel Jézus az utolsó vacsorán. Bennetek akarok létezni! Vegyetek és egyetek! Éreztétek meg, éljétek át az egységet velem. Akkor Ti is átélitek az egységet egymással.

És ennek az a következménye, ha jól csináljuk és nemcsak vallásosak, hanem Krisztus követők is vagyunk – hogy ott állunk minden emberi elesés mellett és érezhetem azt is, ott álltok az én emberi elesésem mellett. Ez az Isten országa.

Így nézzünk körül gyorsan! Ki esett el mellettem és nyilván nemcsak fizikai értelemben az iskolában, a munkahelyen, az utcán, családban, a környezetünkben, a társadalomban. A mai – egyre bizonytalanabb – élet csak azon múlik, hogy az elesők mellett vannak-e felemelők. Mert, ha vannak minden meggyógyul körülöttünk. És ha az egységtudatot kiterjesztjük a természetes köreinken túlra, az egész világ meggyógyulhat. Vagy... vagy mi történik? Tegyétek fel magatoknak a kérdést és válaszoljatok rá! Jézusnak van válasza. Ez a testvéri szeretet, mint egyedüli járható út.

Hogy hogyan leszünk felemelő emberek? Olyanok, akik emelnek és nem terheket, keresztfákat raknak a másik emberre, hogy elessen, hogy nehéz legyen neki. A Jézus követés: felemelni, vagy szelídebben mondván emeld fel! A szentmisében is mondjuk: emeld fel szívedet!

Jézus itt előttünk másodszor esett el, majd elesik harmadszor is, hogy nyomatékossítsa, hogy belénk sulykolja, hogy magyar igazsággá tegye: ne essen el senki közülünk és ha igen emeljük fel. De itt most: a térde véres, nehezen tápászkodik. A katona egy jól irányzott ostorcsapással jelzi, ideje továbbmenni. „ki földre rogyván felkel és újra lépked, s vándorló fájdalomként mozdít bokát és térdet. És mégis útnak indul, mint akit szárny emel”. Útnak indul az Atyával való egység újra megtalálása felé.

INCZÉDY PÉTER

MIRŐL MI JUT AZ ESZEMBE 2.

ÁPRILIS ELEJÉN, JÓVAL A RÉSZLEGES NAP-FOGYATKOZÁS UTÁN

Elmaradt a tél. Most már végérvényesen. Hacsak év végén nem fog ráduplázni. De azt majd akkor, a jövő évvel fogjuk elszámolni. Most a tavaszi teendőkre kell, fordítsuk figyelmünket. Vissza is térek a kerti naplóhoz. Egyelőre a városihoz, mert erőnkől csak erre futotta.

Visszavittem a madáretetőt a nyári szállására és hozzáláttunk az udvart kertté alakítani. Kopó kutyánk távoztával ugyanis most már akár konyhakertet is létesíthetünk az egykori málnásból elvadult parlag helyén. Éppen egy szobányi területen sikerült fellazítani a földet, ahová a legutóbbi keszthelyi burgonyás fórumon kapott új krumplifajtából ültetünk két sort. Azóta szép erős csírákkal örvendeztetek meg kosarukban, mintha csak szándékos előcsíráztatásra készültünk volna.

Ilyen „hatalmas” csíras gumókkal óvatosan kell bánni az ültetésnél. Sajnos sok közöttük a pince csíráként emlegetett megnyúlt törékeny, pedig a fénycsíra - amely zömökebb – erőteljesebb, jobban ellenáll a talajból támadó kórokozónak is.

Itt a forgalmas város közepén talán majd nem lepik el a csíkos hátú bogarak. És még a burgonyavész gombái is elkerülik.

Maradt hely bőven palántáknak is, de azokkal majd a májusi fagyoszentek után próbáljuk benépesíteni a területet.

Az igazi gondot a sok levágott gally s vessző nyeseadék okozta. Általános tűzgyújtási tilalom van érvényben, ráadásul városunk ebben is élenjáró szigort hirdetett, nyilván a büntetésekkel behajtható bevételek reményében, a természetvédők köpenybe burkolózva. Komposztáljon mindenki a kertjében – mondván, no de ekkora bozót halmot hogyan aprítsunk fel kerti földde alkalmas alapanyagának? Kaptunk ugyan régebben ajándékba egy aprító masinát, de nem sok hasznát vettük a zsákfalusi próbálkozásaim alkalmával. Kapálás s gyomlálás helyett is alkalmas nedvesség megőrző mulcs készítésére szerettem volna befogni, de csak a kiszáradt lágyszárú kórókat zúzta szét. Vagy szárazon tilolta inkább, mint egykor lent és kendert áztatás után. Szálaira fosztotta.

Egy megtermett elszáradt kukoricaszárral már nem boldogult. Az ajándék őrlőnek se nézzük a fogát – mormogtam magamban, pedig több apró fog is volt azon a pörgő korongon, ami az aprítást lett volna hivatva elvégezni.

Ehhez a halom bozóthoz bizony ipari darálóra lesz szükség. Talán jut belőle talajtakaró mulcsnak is, komposztálásra alkalmas daráléknak is, és ha kiszárad, még a cserépkályhákba alkalmas begyűjtő törmeléket is készíthetünk belőle.

Több képnek már nemigen jut hely egy ilyen kerti naplóban, a napfogyatkozást meg nem is próbáltam megörökíteni – volt elég fotó róla az interneten, aki lemaradt volna róla ott nézegetheti. A másik kép viszont csak az emlékezetemben maradt meg, de ott nagyon mélyre beégett. Egy óriásplakáton egy fiatalember széttárt karral – mintha éppen megölelni, vagy inkább átölelni készülne – mindkét kezében egy-egy okos telefonnal. A szöveg pedig MINDENT AKAROK, DE AZONNAL. Aligha talált volna korunkra jellemzőbb mondatot a plakáttervező. Hazafelé azon gondolkoztam – miért nem próbáltam lefényképezni azt a plakátot, erre talán még buta telefonom is képes lett volna – hogy milyen észrevétlen felgyorsítjuk magunk körül a világot. Már majdnem időt írtam – de szerencsére az nem hagyja magát, még Einsteinnek sem – hiszen manapság ha szinte azonnal nem kapunk választ elektronikus villámposta levelünkre, akkor már aggódni, vagy bosszankodni kezdünk, vajh mi történhetett a címmel.

Nem aggódom. Olvassák, ha jut rá idejük, akkor, amikor. És ráérnek a válasszal is.

Kozma László:

Avilai Teréz

Átjárja valódat
Istentől való vagy.
Az örök életnek
Sugára él benned.

Fritz testvér álma

Édes Jézus testvér!

Ezt álmodtam ma:
Elégedetlenül ténferegtem.
Egyszer csak Ferenc állt mellettem,
s így szólt hozzám: „Fritz, csak így tovább!”
Csóváltam a fejem: „Csödtömeg vagyok!”

Ekkor a szent magával vitt a mennybe.
Te jószágosan rám tekintettel, és
ezt mondtad: „Fritz testvérem,
hallgasd csak, mit mondanak
a testvéreid!”

Ferenc ezt vallotta:

„Eltaszítottam az apámat.”

Aztán Pál:

„Megköveztem Istvánt.”

Péter sírva: „Uram, megtagadtalak.”

Károly testvér:

„Egyetlen embert se kereszteltem meg.”

Végül ezt mondtad Te: „Mindenki elhagyott.

Egyedül függtem a kereszten. Fritz testvérem, járd tovább utadat!”

Ferenc mosolyogva fűzte hozzá:

„A dal, melyet esténként a tyúkoknak énekelsz,
miközben bezárod őket, idáig hallatszik.”

Ekkor nagy vidáman felébredt a Te Fritz testvéred.

*Aki utánam akar jönni,
tagadja meg magát,
vegye föl keresztjét minden nap,
és kövessen engem.
Lukács 9,23*

(In_Ferences Kalendárium.)

